

Võru linn panustab ka lähiaastatel teede ja tänavate ehitusse

Lähema paari aasta jooksul kavatseb Võru linnavalitsus rekonstrueerida terve rea probleemseid teid ja tänavaid. Ligi paarikümne projekteeimist ja/või uuendamist vajava liiklussõlme nimistust ootab oma järge ka linna üks vahest halvimas seisukorras, olulise transiitena tuntud Jaama tänav.

Ühiselt AS-iga Võru Vesi välja kuulutatud riigihanke käigus teostatakse lähiajal tänavaehtuslikud projekteeimistööd Vabaduse tänaval (Jüri tn kuni Koreli oja sild), Liiva tänaval (Jüri tn kuni F. R. Kreutzwaldi tn), Koreli tänaval (Piiri tn kuni Luha tn), Lembitu tänaval, Telliskivi tänaval, Heina tänaval, Heina põik tänaval, Kaare tänaval, Piiri tänaval (Lille tn kuni Koreli tn), Luha tänaval (Jüri tn kuni F. R. Kreutzwaldi tn), Karja tänaval, Roopa tänaval (Sinika tn kuni Pikk tn), Põllu tänaval (Räpina mnt kuni Piiri tn), Raami ja Ekspordi tänavatel, Jaama tänaval, Kalevipoja tänaval, L. Koidula tänaval, Tartu tänaval, Olevi tänaval ja Rooski tänaval.

„AS Võru Vesi on taotlenud Euroopa Ühtekuuluvusfondist toetust suuremahulisteks töödeks vee- ning reo- ja sademeveekanalisatsiooni-

torustike projekteeimisel, rekonstrueerimisel ja rajamisel Võru linnas. Kuna torustike ja tänavala rekonstrueerimine on mõistlik lahendada komplekselt, segaduste vältimiseks ka ühe töövõtja poolt, on linnavalitsus otsustanud koostöös AS-iga Võru Vesi projekteeimise ja rekonstrueerimise eelkõige probleemsemaid tänavaid, kus torustike rekonstrueerimistööd teostada,“ selgitab linnamajanduse osakonna juhataja Raiko Palm.

Projekteeimise käigus lahendatakse eespool nimetatud tänavatel sademeveesüsteemid ning vastavalt vajadustele ja võimalustele kas sõidutee kate taastamine täislaiuses või tänavatäielik rekonstrueerimine koos kõnniteede, tänavavalgustuse, haljastuse jm vajalikutega.

Ehitusprojektid valmivad 2020. aasta teises pooles. Tuleval aastal teostatakse sama riigihanke käigus ka projektijärgsed ehitustööd endisele KEK-i territooriumile jääval Raami teel ja Ekspordi tänaval. Ülejäätutel tänavatel on kavas ehitustööd alustada 2021. aastal.

Ulis Guth

Ebatasane ja räämas Jaama tänav rekonstrueerimise ootel. Foto: Ulis Guth

KOMMENTAAR

Anti Allas, linnapea

Oleme eesmärgiks võtnud, et linna tänavad ja juurdepääsuteed oleksid korras. Hetkel on töös ja planeerimises linna kolm olulist tuiksoont: Räpina maantee, Vilja tänav ja Jaama tänav. Oleme küsinud ja plaanime ka edaspidi kasutada maksimaalselt Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi vahendeid, et renoveeritavate tänavate alla saaks ka uued vee- ja kanalisatsioonitorustikud ning sademeveetrassid.

Räpina maantee rekonstrueerimine on peagi jõudmas lõpusirgele

Sel kuul jõuavad lõpusirgele kevade hakul Võru ühel linna põhitänavatest – Räpina maanteel alanud rekonstrueerimistööd. Päril valmis uuenenud tänav tänavu siiski ei saa, kuna objektiivsetel põhjustel on otsustatud jätta kevadesse jätta.

„Tööd valmivad põhimahus sel kuul, kuid kuna ilmastikuolud ei soosi enam mõnede tööde kvaliteetset teostamist, siis paigaldatakse asfaltkatte teine kiht Vilja tänav ja Kooli tänav vahel ning teekatte-märgistus Vilja tänav ja Jüri tänav vahel 2020. aasta esimeses pooles,“ täpsustab linnamajanduse osakonna juhataja Raiko Palm.

„Nii saavutame tee vastupidavuse osas oluliselt parema tulemuse ja see on ju kõige tähtsam. Varasemalt on sama meetodikat kasutatud näiteks Kreutzwaldi tänaval ja kokkuvõttes on tulemus oluliselt parem,“ lisab linnapea Anti Allas.

Liikluskoormuse hajutamiseks jagati ehitustööd kahte etappi. „Esimese etapi ehitustööd linnapiiri ja Vilja tänav vahelisel 469-meetrilise lõigul algasid märtsis ning lõppesid juulis. Kui esimese etapi sõidutee osa oli juba kasutatav, algasid juunis koostöös AS-iga Võru Vesi teise etapi ehitustööd Vilja tänav ja Jüri tänav vahelisel 772-meetrilise lõigul,“

Uuenduskui läbival Räpina maanteel on tänaseks tehtud ulatuslikud rekonstrueerimistööd – ehitatud on uued sademeveetorustikud, rekonstrueeritud olemasolevad amortiseerunud ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonitorustikud, uuendatud saab tänavavalgustus, mõlemale poole sõiduteed on ehitatud uued nõutele vastavad kõnniteed ning rajatakse kaasaegne haljastus.

Kapitaalsed rekonstrueerimistööd käivad ka linna ühel teisel suurel tuiksoonel, Vilja tänaval. Uuenduskui ootel oleva Jaama tänav

projekteeimist alustame juba sel aastal ning kui kõik läheb plaanipäraselt, saab tänav rekonstrueeritud 2021. aasta lõpuks. Toetust tänav alla jäävate trasside uuendamiseks loodame saada ühtekuuluvusfondist.

Ühtlasi on linna lähiaastate investeeringute prioriteetid eelkõige teede ja trasside suunalised, kuna praegu on võimalus sellesse valdkonda toetusrahasis saada ja me peame selle ära kasutama. Hiljem seda võimalust enam pole.

Vilja tänav rekonstrueerimise käigust

Lisaks Räpina maantee ehitusele algasid tänavu septembris ka Vilja tänav kauaoodatud rekonstrueerimistööd, mis on samuti jagatud kahte etappi.

Esimese etapi tööd hõlmavad 1069-meetrist lõiku Räpina maantee ja Vabaduse tänav vahel ning Vilja 16-26 korterelamuid teenindavat põiktänavat, teise etapi tööd aga Vabaduse ja Tartu tänav vahelist 265 meetri pikkust lõiku.

„Esimese etapi ehitustööd algasid koostöös AS-iga Võru Vesi liikluskoormuse paremaks hajutamiseks septembris, kui valminud oli Räpina maantee Vilja tänav ja linnapiiri vaheline lõik ning juba sõidetav oli ka Räpina maantee Jüri tänav ja Kooli tänav vaheline lõik,“ selgitab

linnamajanduse osakonna juhataja Raiko Palm.

Aasta lõpuks oli plaanitud valmis ehitada Petseri tänav pikenduse ja Räpina maantee vaheline sõidutee osa ning paigaldada sinna ka vähemalt esimene kiht asfaltbetoonkatet, paraku plaanid pisut muutusid. „Esi- algse plaani järgi oleks olnud 2020. aastal ülejäänud tänav ehitustöödega jätkates võimalik suurte elamupiirkondade – Vilja 16-26 korterelamud ning Kesk, Toome, Kirs, Tööstuse ja Veski tänav üksiklamud – elanikel koju pääsemiseks kasutada juba valminud tänavalõiku, kuid et Elektrilevi OÜ tellimisel paigaldatakse samas lõigus paralleelselt ka uued elektri kaablid ja linnavalitsus

ei luba ehitajal tänavat liikluseks sulgeda, siis on ehitaja taotlenud sel aastal asfalteeritava lõigu lühendamist Räpina maantee ja Kirs tänav vahelisele alale. Kuna see ei muuda esialgset eesmärki tagada üldmail- nitud kinnistutele juurdepääs juba valminud tänavalõigu kaudu, siis on linnavalitsus kvaliteetse tulemuse saamise nimel sellega nõus,“ täpsus- tab Palm. Ehitustööde lõpptähtaeg on august 2020.

Ehitustööd Vilja tänaval teostab Aigren OÜ ja Taristu Grupp OÜ ning omanikujärelevalve teenust osutavad Estpil OÜ ja Lindvill OÜ. Ehitustööde lepinguline maksumus Võru linna- valitsusele on 1 106 334,12 eurot ja AS- ile Võru Vesi 1 088 294,10 eurot.

Tee lootusele süda lahti, siis jõulurõõm on suur ja eht...

(L. Tungal)

VÕRU LINNA KESKVÄLJAKUL 01. detsembril kell 16

Süütame tuled Võru linna jõulupuul

- kõlavad adventiaja avakõned • laulame üheskoos jõululaule
- jõulupuul tulesid aitavad süüdata Jänes Julia ning Just Tantsukooli õpilased
- avatud on HEADE SOOVIDE POSTKAST

Ei ole halba ilma heata

27. oktoobril Võru linna ja kogu Kagu-Eestit laastanud torm tekitas palju paksu pahandust, sh olulist majanduslikku kahju. Võru linn sai tormi poolt märkimisväärselt räsitud – eriti kahju on keskväljaku mahamurtud mändidest, mis ei jõudnud veel avatud platsil tuultega harjuda ja pandi kohe viimase sajandi karmimate tormi-iiilidega proovile. Kõige suurema pahanduse tekitasid tuuleiilid aga Võru linna külje all asuva, piirkonna kõige olulisema alajaama territooriumil, kus hoone plekk-katus lendas elektriliinidesse ja -seadmetesse. Kogu Võru linn mattus pilkasesse pimedusse ehk meid tabas probleemide ahelreaktsiooni esile kutsunud elektrikatkestus, mis tuletas hetkega meile kõigile meelde, kui väga tänapäevane tavaline elukorraldus sõltub elektrist. Linnas ei olnud enam võimalik katlamaju töös hoida, järk-järgult nõrgenesid ja kadusid telefoni- ja andmeside ning kolm tundi pärast elektrikatkestuse algust katkes ka veevarustus. Meie kodudes ei olnud enam valgust, poed olid suletud ja ei olnud võimalik tankida kütust. Seda halbade ja harjumatu asjade jada võiks siin veel jätkata, kuid siinkohal ütlen ma – stopp!

Kui välja arvata see kurb juhtum, kus Rāpinas kaotas tormituultes murdunud puu all elu üks inimene, siis oli vähemalt Võru linna tabanud tormist ka palju kasu. Sellist õppetundi pole kahjuks võimalik saada ilma seda kogemata. Andku Jumal meile kõigile mõistust teha sellest omad järeldused ja vajadusel olla palju keerulisemateks olukordadeks paremini valmis.

Tegelikult läks meil Võru linnas ikka päris hästi. Kell 16.32 alanud elektrikatkestus suudeti keskööks ja uue päeva esimesteks tundideks likvideerida, öösel taastusid ka veevarustus ning küte. Palju täbaramad lood olid maapiirkondades, kus oldi päevi ilma elektrita, koolid olid suletud ning eriti suures hädas olid hoolekandeesutused.

Selle eest, et Võru linn suutis hädaolukorraeest seisundist kiiresti väljuda, tahan avaldada palju tänu meie erinevates organisatsioonides töötavatele ja suuri pingutusi teinud inimestele. Loomulikult said sel öhtul tohtu töökoormuse osaliseks elektrikud, päästjad ja politseinikud. Eriti head meelt tegi mulle asjaolu, et väga kiiresti suudeti elektrikatkestuse likvideerimisse kaasata ka erinevad eraelektriettevõtted. Endast parima andsid ka meie linnas elutähtsaid teenuseid pakkuvad ettevõtted AS Võru Vesi ja Danpower Eesti AS. Olen ka väga uhke Võru linna kriisikomisjoni meeskonna üle, sest tegelikult saime üheskoos päris hästi hakkama. Eriline tänu kahele mehele: kohalikule päästepealikule Kaino Zilmerile ja politsei piirkonnavanemale Anti Paabule, kes võõrustasid meid lahkesti politsei- ja päästeameti ühistes ruumides, kus oli varugeneraatori abil tagatud valgustus ja riikliku SMIT võrgu kaudu ka sideühendus. Head tuge pakkus ka ERR-i kohalik korrespondent Mirjam Möttus, kes aitas meid hoida teiega ühenduses ka olukorras, kus kõik muud sidekanalid peale raadio olid kadumas. Olen uhke ka Võru linnavalitsuse inimeste üle, kes olid kriisireguleerimisse kaasatud ja tegutsesid professionaalselt. Aitäh teile kõigile!

Aga nüüd kõige olulisem – mida me sellest õppisime? Toon vaid mõned tähelepanekud. Esiteks saime kinnitust, et meie linna elutähtsaid teenuseid pakkuvate ettevõtete – AS-i Võru Vesi ja Danpower Eesti AS-i – poolt tormi hetkel pooleli olnud investeeringud generaatorite ja muu varustuse soetamiseks pikema elektrikatkestuse puhuks pole raha raiskamine, vaid aitavad meil juba mõne kuu pärast sarnases olukorras sooja- ja veevarustuse säilitada. Muidugi tuleb meil kõigil siinkohal endale meelde tuletada, et ka me ise peaksime hoolt kandma, et meie olulistest hoonetes oleksid olemas vajalikud varugeneraatorid, mis aitaksid linna võrgust tuleva sooja sisevõrgus laiali toimetada. Mõtleme kiiresti sellele kõik koos!

Loomulikult tuletas see meile kõigile meelde, et majapidamises võiks olla olemas patareitoitel raadio, mõnepäevane toiduvaru ja et auto kütusepaak poleks kogu aeg tilgatuks sõidetud. Tegelikult on see valmisolekuks vajalike asjaolude loetelu pikk ja sellest kõigest saate täpsemalt ka järgnevatest lehenumbritest lugeda. Õppida võiksime ka sellest, et kahjuks oli tormiöhtul linn autodest tulvil, kuigi esimestel tormitundidel murdusid linnas puud ja lendasid ringi lahtised materjalid. Jumal hoiab ikka neid, kes ennast ise hoiavad. Siseruumides püsimine olnuks palju mõistlikum.

Õppisime ka seda, et kurjad inimesed ei jäta isegi kriisiolukorda ära kasutamata, avaldades teadlikult valeinfot ja inimesi destruktivsele käitumisele kihutavaid teateid.

Õppisime, et kriisiolukordadeks peame kõik koos paremini valmis olema ja et vajalike varude soetamine on kindlasti päris mõistlik.

Oleme juba teinud ka rea ettepanekuid riigivõimudele, et nii elutähtsaid teenused nagu side ja kütusega varustatus ei oleks nii kiiresti haavatavad, et meie ravi- ja hoolekandeesutused oleksid elektrikatkestuste puhuks paremini varustatud ja palju muudki.

Eesti pilgud on pööratud meile. Jagame oma õppetunde ja õpime kõik koos – sellist kriisi ei saa ju raisku lasta! Seda kõike ikka selleks, et järgmiseks korraks paremini valmis olla.

*Anti Allas,
linnaapea*

ARVAMUS

Korteriühistu oluline roll elutähtsa teenuse tagamisel

Võru linna ja maakonda tabanud ulatuslik elektrikatkestus on andnud kõneainet paljudele. Lisaks elektrenergia kadumisele kadus ka vesi, kanalisatsioon ja kaugküte. Just kaugküte ehk rahvakeeli toasooja kadumine kortermajades on kriitilise iseloomuga. Eriti talvel.

Soojusettevõtja Danpower Eesti AS on kaugküte kui elutähtsa teenuse osutaja Võru linnas. Tormi ajal ja selle järgselt kadus ka neil elekter, mistõttu katkes ajutiselt ka soojuste tootmine ja tarne klientideni. Oli hea juhus, et välistemperatuur oli mitte just aastaajale ja kuule kohane – +10 kraadi. Vedas! Kujutage ette, kui oleks olnud –5 või –10 kraadi pluss tugeva tuule koefitsient. Renoveerimata majades puhub tuul igast elektripistikust sisse.

Antud artikli eesmärk ei ole hinnata soojusettevõtja tegevusi või valmisolekut, sest ainuüksi nende valmisolekust ei piisa. Selleks, et kortermajade radiaatorites soe vesi jõuaks, on kriitilised kolm osapoolt: soojatootja, soojuste tarnija ja korteriühistu. Just viimasest ma edasi räägime.

Nagu öeldud on Danpower Eesti AS elutähtsa teenuse osutaja ja tal on üsna karmid nõuded toimepidevuse tagamisel, kuid tähelepanuta on jäänud sama valemiteine osapool, millest ei räägi eriti keegi – korteriühistud. Nimelt ei ole vahet, kui tubli on soojusettevõtja, kui soe vesi ei jõua kortermaja soojasõlmest edasi.

Enamik elanikke ei tea, et kortermajal võib olla oma soojasõlm, mis vajab töötamiseks elektrit. Olenemata sellest, kas kortermajas on keskküte või kasutab see oma, individuaalset katlamaja – sooja jõudmiseks radiaatoritesse on vaja elektrit. Enamikus kortermajades toimub soojuste ülekande nende endi soojasõlmedes. See tähendab, et igal kortermajal on oma kinnine keskküttesüsteem. Soojusettevõtja poolt tarnitud soojust ei jõua otse kortermaja elanike radiaatoritesse, vaid see antakse üle ühelt süsteemilt teisele läbi soojusülekanne. Jah, lugesid õigesti – see ei ole soojusettevõtja vesi, mis kortermaja radiaatorites soliseb, vaid kortermaja enda kinnine süsteem.

Pika jutu lühike kokkuvõte – kortermajade toasoe ei sõltu ainult soojusettevõtjast. Teine oluline osapool on korteriühistud. Kui korteriühistu ei ole valmis elektrikatkestuseks, ei ole ka toasooja. Olenemata sellest, kui tubli on soojusettevõtja. Samas saab selleks valmis olla.

Üheks lahenduseks on soetada üks generaator mitme korteriühistu peale. Kõik oleneb kortermajade tsirkulatsioonipumba voolu tarbimisest. Lisaks on vaja kütust, pikendusjuhtmeid ja soojasõlmes peab olema eraldi valmidus generaatori järgiühendamiseks. Just see viimane on asjaolu, mis tihti ära ununeb – lihtsalt niisama ei saa generaatori hoone elektrisüsteemiga ühendada. Piisab, kui on vahelüliti ühelt süsteemilt

teisele koos vajaliku *input* sisendiga. Kui põhivool mööda juhtmeid tagasi tuleb, saab jälle lülitada põhisisüsteemi peale. Siseruumides generaatori kasutamisel peab olema väga ettevaatlik, sest vedelkütuse põlemisel tekivad väga mürgised põlemisgaasid ja oluline on piisav ventilatsioon.

Hea kortermaja elanik ja korteriühistu liige! Tee omale selgeks, kas sinu kortermaja sisene keskküttesüsteem vajab töötamiseks elektrit, ja valmistu võimalikuks kriisiks varakult. Sündmused näitavad, et kui kriisi ajal hakata generaatorit otsima, on need suure tõenäosusega juba välja laenuetatud. Ainult sina ise vastutad enda ja oma pere heaolu eest!

*Sven Jablonski,
MindUp Systems juht*

Selleks, et soe vesi jõuaks üldise elektrikatkestuse puhul soojasõlmest edasi, vajab kortermajade sisene keskküttesüsteem töötamiseks autonoomset elektrit ja energiat. Foto: Ullis Guth

MÕTISKLUK

Sõltuvus ja sõltumatus

Eestimaad katab niidistik, mille nimeks on elektrivõrk. See, kui palju me selle kaudu kantavast ja sealt antavast sõltuvuses oleme, tuleb välja alles siis, kui oleme sellest niidistikust ära lõigatud. Siis avastame endalegi ootamatult, et eluolu on muutunud pehmelt öeldes ebamugavaks. Tuleb loobuda tavapärasest meelelahutusest, kaasaegne töökeskkond on olematusse haihtunud, sooja toitu ei saa teha ja isegi kõige harilikumat igapäevast leiba ei ole võimalik osta. Naha vahele poeb külm ja loomulike vajaduste rahuldamiseks mõeldud süsteemid, mida tänapäeval peetakse enam kui loomulikuks, ei funktsioneer. Mõnel puhul võib elektri kättesaadavus või selle puudumine osutada elu ja surma küsimuseks.

Ei ole paslik millestki ega kellestki niimoodi sõltuda ja oma sõltuvust tunnustada on piinlik. Tahame olla sõltumatud, isenda saatuse sepad ja õnne valajad. Sõltumatus saavutamise üks võimalus on maandada iseseisvalt kõik riskid ja olla valmis elama looduslähedasel viisil ilma kõrvalise abita. See oleks ausalt ja täielikult sõltumatut elu, aga mis elu see oleks? Teine võimalus olla „sõltumatut“ on pidada oma eksistentsi sõltumist teistest ja loodud tingimustest millekski, mida maailm meile tingimusteta võlgneb. Näiteks nagu teismelised, kes oma vanemate kodu hüvesid isenesestmõistetavalt tarbides seavad samasuguse enesestmõistetavusega küsimuse alla sealsele reeglile ja võimalused, nõudes ise mitte millegi eest vastutades vabadust omatahtsi elamiseks ja tegutsemiseks.

Küllap on küps valik teadvustada, et keegi meist ei ole lõpuni sõltumatu. Kõigepealt oleme sõltuvad Jumalast, kes luues puhus inimese ninasse eluhinguse ning kes siiani hoiab oma sõnaga inimesi ja kogu maailma toimimas. Oleme sõltuvad ka kaasinimestest, nende oskustest, võimetest ja valmisolekust panustada ja aidata. Meist endistki sõltub üksjagu ja hea on sedagi vastutust aduda. Kui me sellist elutervet sõltumist tunnustame, teeb see meid tänulikuks, kannatlikuks, lootusrikkaks ja vastutusvõimeliseks.

*Hele Kulp,
Seitsmenda Päeva
Adventistide Koguduse
pastor*

VÕRU LINNA LEHT

Toimetuse ootab kaastöid ja reklaame e-posti aadressil ulis.guth@voru.ee

Väljaandja:
Võru Linnavalitsus
Jüri tn 11, 65620 Võru
Toimetaja: Ullis Guth
Tel: 512 0787
Teostaja: OÜ Meedium
Tiraaž: 6850 eksemplari

Ajalehe järgmine number ilmub 19. detsembril

ETTEVÕTLUS

UMA MEKK X Suurlaat meelitas taas tuhandeid inimesi

Suurlaadaale omane sagin Võru Spordikeskuses. Fotod: Ullis Guth

9. novembril Võru Spordikeskuses toimunud UMA MEKK X Suurlaadal osales üle 100 toidutoorainet tootva või väärindava väiketootja ja talu peamiselt Lõuna-Eestist, aga oli ka külalisi mujalt Eestist.

Külastajatele pakuti kvaliteetset ja südamega tehtud kohalikku toitu – süük iks mahus söögi päale! Laata külastas nagu mullugi ligi 5000 inimest. Eraldi äramärkimist väärib seegi, et laadale kauplema saada oli tänavu raskem kui kunagi varem.

„Seekordsel laadal oli sõel veelgi tihedam kui varasemalt ja eelistasime tõeliselt kohalikku toitu. Sellele vaatamata oli osalejate tung suurem ja nii

mõnegi toreda ettevõtte pidime ruumipuudusel ukse taha jätma,” lausub Võrumaa Talupidajate Liidu toiduvõrgustiku koordinaator Esta Frosch.

Froschi sõnul on UMA MEKK Suurlaat ellu kutsunud mõttega, et kohalik toidukasvataja ja -tootja saaks hilissügisel oma kaubad maha müüa – et salve liiga palju ei jääks. „Meie laada eesmärk on, et talunik või tootja ise müüks oma kaupa otse ostjale – et poleks erinevaid vahendamisi ja oleks võimalik ka näha, kellelt aus kaup pärineb,” selgitab ta. „Kohalikku toitu süües vähendame logistikakulusid, toetame kohalikku ettevõtlust ja, mis peamine – oma kodukandi toitu süüa on loomulik ja kehale häa.“

Tuju tõstev virgutusvõimlemine.

Maiasmokad jäätisejärjekorras.

Siit ja sealt kuuldunud kommentaaride põhjal võib öelda, et müüjad jäid tänavuse suurlaadaga igati rahule. „Tundub, et ka osalejad jäid rahule – mitmed ütlesid kiidusõnu ja tänasid korraldajaid. UMA MEKK on üks parimaid laatasid, kus minnakse alati kindla peale,” ütleb Frosch.

Laadamelule järgnes väike koosviibimine toidukaubamärgiga UMA MEKK kümne aasta jooksul seotud olnud headele teekaaslastele.

Ullis Guth

KOMMENTAAR

Allar Asi, Loona talu veski peremees

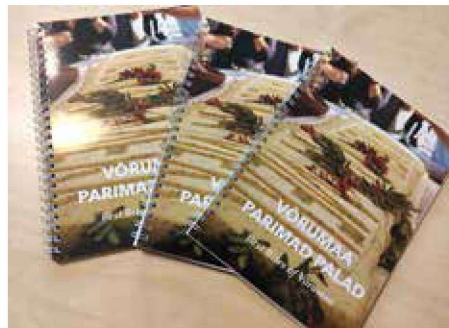
UMA MEKK Suurlaat on väga hea laat – palju rahvast, ostetakse palju, hästi korraldatud. Meie soov on, et mahetoit jõuaks võimalikult paljudeni mõistliku hinnaga – see laat oli abiks. Kuigi tooraine müük on pigem keeruline, võrreldes valmistoodangu müügiga, siis sellel laadal sujus kõik hästi.

Ilmus võrokeste retseptiraamat

Võrumaa Talupidajate Liidu 30. ja toidumärgise UMA MEKK 10. sünnipäeva tähistamiseks anti välja võrokeste retseptiraamat „Võrumaa parimad palad”, mis ilmus eesti ja inglise keeles. Kokaraamatus on Võrumaa Talupidajate Liit jäädvustanud meie talunike ja ettevõtjate ehedad maitseid Vana-Võrumaa toidu- piirkonna 2019. aasta raames retseptikogumikku. Raamatuks kogus retseptid Marika Parv, inglise keelde tõlkis need Võrumaa juurtega Leila Smithson.

Raamatusse on koondatud Võrumaa taluperede ning UMA MEKK kohvikute ja restoranide nädala valitud retseptid. Samuti leiab sealt väikese valiku Võrumaa traditsioonilistest toitudest trendikate roogadeni ning retsepte katsetamiseks nii kogenud kui ka algaja kokk, nii kodus kui ka restoranis.

Raamatut saab osta Võrumaa Talupidajate Liidust ja toidumärgise UMA MEKK heade koostööpartnerite käest.

UMA MEKK X Suurlaadal esitletud retseptiraamat „Võrumaa parimad palad”.

- 10-aastaseks saanud UMA MEKK on Vana-Võrumaa toidukaubamärk, mis esindab ligi 120 väiketootjat ja 300 toodet või menüüd Lõuna-Eestist. Märk antakse tunnustuse ja kvaliteedi näitajana tublide toidutootjatele. Eeltingimuseks on, et toode on kõrge kvaliteediga, valmistatud vähemalt 50% kohalikust toormest, GMO-de ja ohtlike E-ainete vaba ning lähtub kohalikust meelelaadist ja toidukultuurist.
- Toiduvõrgustiku koordineerimine on rahastatud Võru maakonna piirkondlike algatuste tugiprogrammi 2017–2019 Vabariigi Valitsuse ja Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 prioriteetse suuna 5 „Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete ja piirkondliku ettevõtluse arendamine” meetme „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine” tegevuse 5.4.2. „Piirkondlikud algatused tööhõive ja ettevõtlikkuse edendamiseks” alaprojekti „Toiduvõrgustiku arendamine” raames.

ÜHISTRANSPOORT

Lõppes sõitjate tagasiside kogumine Võru bussiliinivõrgu uuendamiseks

Kagu Ühistranspordikeskus korraldas koostöös Võru linnavalitsuse ja valavalitsusega Võru bussiliinide uute sõiduplaanikavandite tutvustamise ja tagasiside kogumise. Sõitjad said arvamust avaldada kuni 31. oktoobrini. Kagu Ühistranspordikeskus tänab kõiki, kes pühendasid oma aega kavanditega tutvumiseks ning arvamuste andmiseks! Sõitjate tagasiside on kõige olulisem sisend uute liinide planeerimiseks ning märkusi ja ettepanekuid tuli üle ootuste palju.

Peamiselt tunti muret Männiku tänava ühenduste osas, millele transpordikeskus sõiduplaanide korrigeerimisel kindlasti nüüd eraldi tähelepanu suunab. Toodi välja ka Vilja tänava piirkond, millega ei ole loodud piisavalt ühendusi, olgu ümberistumistega või ilma. Paljudele on vastumeelne vajadus sõidu jooksul ümber istuda, mis on ka mõistetav. Öhtuseid uusi väljumisi kella 21-st 23-ni pidasid sõitjad esitatud tagasiside põhjal

valdavalt ebavajalikuks. Samuti tunti korduvalt muret selle üle, et liinide tähistamisel värvidega jäävad hätta värvipimedad sõitjad. Siinkohal olgu öeldud, et liinide numbrid ei kao kuhugi. Liinisiltide ja peatustes olevate sõiduplaanide kujundamine kindlates värvitoonides on lihtsalt täiendav võimalus luua visuaalseid seoseid, et liinimarsruute paremini meeles pidada.

Kuna paljudest pöördumistest peegeldus vastu ka ärevus uute liinide tuleku suhtes, soovime veelkord rõhutada, et avalikustatud sõiduplaanide näol oli tegemist esialgsete kavanditega. Sõitjate arvamust küsitigi selleks, et saadud info alusel suuremad kitsaskohad linna ja lähikümbruse bussiliikluses välja selgitada ning teha vajalikud korrektuurid. Näiteks tuli välja, et paljud kodanikel on veel teadmata asjaolu, et Võru linna siseselt sõitmiseks on lubatud kasutada ka maakonnaliini busse, mis oluliselt suurendavad linnasiseseid sõiduvõimalusi (sh haigla juurde).

Ühistranspordikeskus hakkab järgnevalt tegelema saadud tagasiside sisetamiseerimisega ja analüüsimisega. Kui see töö on tehtud ning kavandid vastavalt sõitjate soovidele ning rahalistele võimalustele korrigeeritud, koguneb ühistranspordi töörühm (Võru linna, Võru valla ja vedaja esindajad ning ühistranspordikeskus) uuesti, et otsustada, kuidas minnakse protsessiga edasi. Muudatuste tegemisega ei kiirustata – juba praegu võime tõdeda, et alates järgmise aasta algusest uuele bussiliinivõrgule üle veel ei minda. Nagu vanarahvas ütleb, tuleb enne üheksa korda mõõta ja alles siis üks kord lõigata.

Kindlasti ei muudeta sõiduvõimalusi Võrus halvemaks. Iga kodaniku pöördumist ja esitatud argumente kaalutakse ning seeläbi ongi liinivõrk meie kõigi ühise koostöö tulemus.

Maikl Aunapuu,
MTÜ Kagu Ühistranspordikeskus logistik

LINNAVALITSUSE JA LINNAVOLIKOGU TEATED

Võru linnavolikogu istung 13. novembril

Sotsiaaltoetuste määramise ja maksimise korra muutmine
Muudeti Võru Linnavolikogu 09.03.2016 määrust nr 14 „Sotsiaaltoetuste määramise ja maksimise kord” puudega isiku hooldamise korraldamise toetuse osas, mis võimaldab suunata Võru linna 2020. aasta eelarvelised vahendid vajalike hoolekandelistele teenustele osutamiseks ja arendamiseks.

Eraüldhariduskooli tegevuskulutoetus
Võru linnas tegutsev SA Werrone on esitanud taotlust haridus- ja teadusministeeriumile, et saada eraüldhariduskooli Väike Werrone Kool tegevuskulude katmiseks riigieelarvest tegevuskulutoetust. Taotlusel on vajalik ka kohaliku omavalitsuse nõusolek. Volikogu otsustas, et Võru linn annab haridus- ja teadusministeeriumile nõusoleku Väike Werrone Koolile tegevuskulutoetuse eraldamiseks. Nõusolek kehtib seni, kuni Väike Werrone Kool juhindub oma õppetöös waldorfpedagoogikast ehk tagatud on hariduslik mitmekesisus Võru linnas.

Eraüldharidusasutuste toetus 2020. aastaks
Kehtestati eraüldharidusasutuste toetamine Võru linna sissekirjutusega õpilaste eest 2020. aastaks. 2020. aastal toetatakse:
● eraüldhariduskooli, kus õpib rahvastikuregistri andmetel Võru linna laps, tegevuskulude katmisel osas, mis jääb riigieelarvelise toetuse ja põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses 2020. aastaks kehtestatud õppekulu vahele;
● eraüldhariduskooli, kuhu laps on õppima asunud Võru linna lastekaitsespetsialisti ettepanekul, tegevuskulude katmisel summas kuni 130 eurot kuus. Vajadusel toetatakse lapsi õpilaskodu kulude katmisel summas kuni 200 eurot kuus õpilase kohta realselt kasutatud õpilaskodu teenuse eest;
● Võru linnas tegutsevaid eraüldhariduskooli, kus õpib rahvastikuregistri andmetel Võru linna laps, tegevuskulude katmisel riigieelarvelise toetuse ja tegeliku tegevuskulu vahe osas, kuid mitte enam kui 130 eurot kuus;
● eralasteaedu, kus käib rahvastikuregistri andmetel Võru linna laps, majandamiskulude, personali töötasu ja sotsiaalmaksu ning õppevahendite kulude katmisel kokkuleppelises summas, kuid mitte enam kui on Võru linna poolt kinnitatud lasteaiaakohaga arvestuslik maksumus.

Võru linnavolikogu läbirääkimiste komisjoni moodustamine
Volikogu otsustas alustada Võru linna koolieelsete lasteasutuste õpetajate volitatud esindajatega õpetajate töötasu alammäära osas läbirääkimisi 2020. eelarveaastaks. Moodustati komisjon, kuhu kuuluvad: esimees Juri Gotmans, aseesimees Tarmo Piirmann, liikmed Ene Liivamägi, Anti Allas, Sixten Sild, Anita Kikas, Kerstin Tammjärv, Helga Ilves, Esko Hillep, Anti Haugas.

LINLANE KÜSIB

Järgnevatel aastatel plaanib Võru linn remontida ja nüüdisajastada neli linna munitsipaallasteaeda. Kas Võru linnas on realselt vajadus nelja lasteaia järele?

Vastab haridusnõunik Anita Kikas
Kõik neli Võru linna lasteaeda on omanäolised ning tuguvad alushariduse andmisel. Lasteaedades on pädevad õpetajad, kes rakendavad igapäevatoos kaas-aegset õpikäsutust. Hariduslike erivajadustega laste toetamiseks on heal järjel tugisüsteemid, lastega tegelevad eripedagoogid ja/või logopeedid. Erivajadustega lastele parema teenuse pakkumiseks on nelja lasteaia peale kokku kolm sobitus- ja kaks tasandusrühma. Kasvav tendents on, et järjest rohkem vallaelanikke soovib panna oma lapse linna lasteaeda. Põhjuseid on ilmselt mitmeid – vanema töökoht asub linnas ning lasteaedade poolt pakutav alusharidus on kvaliteetne. Sageli jääb linna lasteaed pere elukohale lähemale kui oma omavalitsuses asuv lasteaed. Kui 4–10 aastat tagasi oli Võru lasteaedades keskmiselt 60 last väljastpoolt linna, siis viimasel kolmel aastal on olnud linna lasteaedades keskmiselt 115 last, kelle sissekirjutus ei ole Võru linn. Sel õppeaastal olid sõimerühmad õppeaasta alguseks täidetud ainult linna sissekirjutusega lastega. Mõnel üksikul perel väljastpoolt linna tekkis sügisel võimalus saada lapsele sõimerühma koht. Keskmise sündide arv Võru linnas viimase kümne aasta jooksul on olnud 123 sündi aastas. 1. novembri 2019 seisuga on registreeritud Võru linnas 105 sündi, mille põhjal võib eeldada, et ka sel aastal sündide arv Võru linnas ei lange.

Võru linnavalitsuse istungitel

Ürituse kooskõlastamine ja maa-alade sulgemine
Sihtasutusele Võru Kannel anti nõusolek avaliku ürituse „Võru linna jõulupuu tulede süütamine” korraldamiseks Võru linna keskväljakul 1. detsembril kell 14–18 (ürituse algus kell 16). Ürituse korraldamise ajaks suletakse ka Seminar tänava. Füüsilisest isikust ettevõtjale Sirle Sillaste anti nõusolek avaliku ürituse „Võru laad” korraldamiseks 22. novembril kell 9–16. Osahingule Keskoja anti nõusolek avaliku ürituse „Advendilaad” korraldamiseks 29. novembril kell 9–16.

Volituse andmine riigihangete korraldamiseks
AS-i Võru Vesi volitati korraldama hankija nimel riigihankeid „Võru linnas vee- ja kanalisatsioonirajatiste ning teede projekteerimis-ehitustööd” ja „Võru linnas vee- ja kanalisatsioonirajatiste ning teede projekteerimis-ehitustööde FIDIC inseneri ja omanikujärelevalve teenus”.

Projekteerimistingimuste andmiseks avatud menetluse algatamine
Algatati avatud menetlus Tulika 6 kinnistule üksiklamu püstitamiseks projekteerimistingimuste andmiseks.

Projekteerimistingimuste kinnitamine
Kinnitati projekteerimistingimused Tulika 13 kinnistule üksiklamu püstitamiseks. Nõustuti Laane 20 kinnistule üksiklamu püstitamisega ilma detailplaneeringut koostamata ning kinnitati projekteerimistingimused.

Nõustuti Raudtee 61 kinnistule abihoone laiendamiseks üle 33% selle esialgselt kavandatud mahust ilma detailplaneeringut koostamata ning kinnitati projekteerimistingimused.

Ehitusloa väljastamine
Väljastati ehitusloa üksiklamu ehitamiseks asukohaga Tulika 13, ehitusloa autode teenindus- ja büroohoone laiendamiseks asukohaga Põllu 1f, ehitusloa iseteenindusliku autopesula-kiirsõigikoha ehitamiseks asukohaga Vilja 1 ning ehitusloa üksiklamu ehitamiseks asukohaga Tulika 1.

Kasutusloa väljastamine
Väljastati kasutusloa laiendatud üksiklamule asukohaga Lauluväljaku 3.

Riigihanke korraldamine
Otsustati korraldada riigihanget „Lumekahuri ja rajatraktori ost”.

Osalemine vanemlusprogrammis „Imelised aastad”
Otsustati osaleda Tervise Arengu Instituudi poolt koordineeritud tõenduspõhises vanemlusprogrammis „Imelised aastad” perioodil august kuni detsember 2020.

Projekti kogumaksumus on 8600 eurot. Tervise Arengu Instituudi poolne vanemlusprogrammi rahastamine on kuni 75% projekti kogumaksumusest.

Haridusasutuste poolt osutatavate teenuste hinnad
Korrigeeriti ja kehtestati alates 1. novembrist 2019 Võru linnavalitsuse hallatavate haridusasutuste poolt osutatavate teenuste hinnad.

Isikliku kasutusõiguse seadmine
Anti nõusolek isikliku kasutusõiguse seadmiseks Danpower Eesti AS-i kasuks Lille tänav T1 kinnistule, määrati isikliku kasutusõiguse ala ja tingimused. Anti nõusolek isikliku kasutusõiguse seadmiseks Danpower Eesti AS-i kasuks Petseri tänav T3 kinnistule, määrati isikliku kasutusõiguse ala ja tingimused.

KUU PILDIS

Võru-, Valga- ja Põlvamaa Osaluskohvik lauluisa koolis

8. novembril toimus Võru Kreutzwaldi Koolis Võru-, Valga- ja Põlvamaa Osaluskohvik – kohtumispäik noortele ning nooremeelsetele, ametnikele ja otsustajatele. Ühise nn kohvilaua taha olid reedesel päeval kogunenud noored, kohalikud poliitikud, riigikogu liikmed ja ka politsei. Pärast minister Mailis Repsi videotervitust ning Võru linnapea avakõnet asuti vägagi toisesse arutellu. Laudadel olid erinevad teemad: „Maa- piirkonna gümnaasiumite jätkusuutlikkus”, „Passiivsed noored ja mõnuained”, „Erivajadustega noorte kaasamine ühisüritusesse”, „Minu digitaalne tulevik”, „Koolis õpin vaid seda, mida tulevikus teha ei oska”, „Oskused ja töö” ning „Keskkond ei jäta”. Oli vägagi tegus ja ägedaid mõtteid täis päev. Noortelt kogutud mõtted on nüüd jõudnud Eesti Noorteühenduste Liidu suu-rele lauale, kus tehakse kokkuvõtteid ning hakatakse koostama aruannet. Osaluskohvik oli osa Eesti Noorteühenduste Liidu projektist „Euroopa Noortediaal”. Projekti rahastati Euroopa Komisjoni Erasmus+ fondi vahenditest.

< Hetk naabermaakondade ühisest arutelust lauluisa koolis.
Foto: Urmas Ott

KRIISI JÄLGEDES

Võru linn jäi ligi seitsmeks tunniks elektrita

Sügistorm pani proovile igapäevase elukorralduse

Enneolematu torm, stiiahiale alla vandunud elektrisüsteem ja sellele järgnenud mitmete halbade asjaolude kokkulangemine andsid eelmisel kuul elektrita jäänud Võru linnale kogemuse, mille taolist ei saa ka kõige paremini organiseeritud oppustel. Nii otsustas elu ise otse meie õuele tulla ja igapäevase elukorralduse kitsaskohad kätte näidata.

Pühapäeval, 27. oktoobril kell 16.32 jättis Eleringi Võru alajaamas toimunud avarii ligi seitsmeks tunniks elektrita kogu Võru linna. Elektri puudumisel kustusid tuled, katkes tsentraalne soojavarustus, lakkasid töötamast poed ja tanklad, mõne aja pärast katkes mobiilside ning hiljem ka veevarustus. Kohe pärast elektrikatkestuse algust asusid linnavalitsuse liikmed uurima katkestuse ulatust ja prognoositavat kestvust. Saadud info valguses kutsuti kokku linna kriisikomisjon kella 18-ks politsei- ja päästeameti ruumidesse, kuna seal oli tagatud valgus ja sideühendus.

Juba enne kriisikomisjoni kogunemist teavitas linna Lõuna-Eesti Haigla juhtkonda elektrikatkestuse ulatusest ja vajadusest valmistuda võimalikuks kriisiolukorraks. Ühtlasi võeti ühendust ERR-i piirkonna korrespondendiga – et kui kogu side kaob, saab elanikkonda toimumunst informeerida vähemalt raadiouudiste kaudu. Enne kriisikomisjoni kogunemist üritasid linna Anti Allas ja abilinnapea Toomas Sarapuu elanikke teavitada hädaolukorrast linnas teavitada erinevate Facebooki gruppide kaudu. Teavitus laeti keskkonda üles kella 18 paiku, ent sideprobleemide tõttu jõudis see Päästeameti eriotstarbelise sidevõrgu toel lugejate ette alles kell 18.27. Kriisikomisjon alustas tööd kell 18.15, võttes käsile olukorra pideva monitoorimise, suhtluse elutähtsate teenuste pakkujatega ja meediaga, elanikkonna teavitamise ning elutähtsate teenuste taastamiseks võimaluste otsimise. Nende tegevustega saadi hästi hakkama, mida tunnustasid hiljem mitmete ametkondade esindajad, sh peaminister ja siseminister.

Kriisikomisjon töötas olukorras, kus võis eeldada, et elektrikatkestus kestab mitu päeva. Kui elektrivarustus ei oleks pisut pärast südaööd taastunud, siis oleks linna veevarustus AS-i Võru Vesi ja kriisikomisjoni koostöös miinimumtasemel taastatud varahommikuks.

Eleringi Võru alajaam, paremal kurikuulus juhtimishoone, mille katuselt elektriliinidesse lennanud plekitükid lühise ja ulatusliku elektrikatkestuse põhjustasid. Foto: Ulis Guth

Keerulisem oluks lugu soojavarustusega, sest vajaliku 300 kW võimsusega generaatori installimine võtnuks rohkem aega. „Saatuse iroonia seisneb selles, et elektrikatkestuse jaoks vajalike võimekuste loomisega olid Võru linna elutähtsaid teenuseid pakkuvad ettevõtted juba algust teinud. AS-is Võru Vesi on pooleli hankemenetlus vajalike generaatorite ja kütusemahuti soetamiseks (septembris läbi viidud esimene hange nurjus ja käsil on uus katse) ning Danpower Eesti AS-il oli juba generaator hangitud, kuid installimine pooleli,“ selgitab linnaape. „Seega torm jõudis mõned kuud ette ja näitas ära, et käsilolevad investeeringud alternatiivvõimekuse loomisse on ulatusliku elektrikatkestuse puhul hädavajalikud.“

Avarii põhjused

Ulatusliku mõjuga avarii põhjustasid tormise ilmaga Eleringi Võru piirkonna peaalajaama seadmetele lennanud alajaama hoone plekk-katuse tükid, mille tulemusena said osad alajaama seadmed kannatada.

„Tegemist on erakordse juhtumiga. Varem pole suures hulgal kõrvalisi esemeid ülekandevõrgu alajaamadesse lennanud ega sealseid seadmeid kahjustanud,“ öeldi Eleringi pressiteates.

Avarii toimumise järel alustas Elering ettevalmistusi alajaama ülevaatuseks, kuna enne spetsialistide sisenemist alajaama tuli kõik naaberlajaamadest ehk Põlva, Kanepi, Rõuge, Sõmerpalu ja Soo alajaamast sinna suunduvad elektriliinid turvalisuse tagamiseks välja liilitada.

HUVITAV TEADA

- Erakordselt tugevad tormituuled tekitasid Saaremaal, Pärnumaal, Viljandimaal ja Lõuna-Eestis nii ulatuslikke elektririkkeid, et 27. oktoobri öhtul oli Eestis vooluta kokku üle 60 000 majapidamise.
- Võrus 27. oktoobril mõõdetud maksimaalsed tuuleiilid 26,1 m/s on tõenäoliselt läbi ajaloo tugevaimad. Ligilähedane torm oli siinkandis 22. detsembril 1971. aastal, kui tuul tõusis iililt 25 m/s.
- Eleringi alajaamas toimunud avarii tõttu jäid elektri- ja veeühendused ning kandsid kahjusid ka mitmed linna suurettevõtted nagu näiteks Võrus asuv Valio Eesti piimatööstus. Ligi 10-tunnise tootmisseisaku tõttu läks neil raisku ligikaudu 50 000 euro väärtuses toodangut.
- AS-i Võru Vesi juhatuse liikme Juri Gotmansi sõnul jäi Võrut tabanud elektrikatkestuse puhul keskkonnareostus umbes viie tunni kaugusele – varahommikuks oluks reoveepumplad pilgeni täis ning halvemal juhul alanuks tagasivool, kui elektritoide poleks taastunud või generaatorit poleks tööle pandud.

JÄRELKAJAD

Võru Linna Lehe küsimustele vastavad Danpower Eesti AS-i nimel tehnikajuht Juhan Aguraiuja, müügi- ja kliendisuhete juht Maire Udras ning AS Võru Vesi juhatuse liige Juri Gotmans.

Missuguseid kahjusid kandsid teie ettevõtte ja kliendid 27. oktoobril Eleringi Võru alajaamas toimunud avarii ja sellele järgnenud elektrikatkestuse tõttu?

Danpower Eesti AS: Soojusvarustus katkes pühapäeva öhtul pärast elektrikatkestuse tekkimist. Raskendavaks asjaoluks oli mobiilside kadumine. Elektrivoolu taastamiseks aime pärast keskööd vaikselt temperatuure tõstma hakata. Probleeme oli vee-surve tõstmisega. Soojusvõrk püsib olenevalt ilmast teatud aja soe ning sellise välistemperatuuri juures läks olukorra taastamine üsna kiiresti. Hommikul võisid need elanikud, kellele elekter ja vesi oli tagasi tulnud, nautida kodudes toasooja ja sooja dušši. Otsesed kahjusid saime mõnel hakkpuidukatal purunenud ventiili ning ühe rikutud sagedusmuunduri näol. Eks tublid töötajad suutsid ära hoida hullema. Õnneks ei valitsenud väljas miinuskraadid ja seepärast ei jõudnud hooned maha jahtuda. **AS Võru Vesi:** AS-i Võru Vesi ööpäevaringses avariivalves olevad töötajad said teate voolukatkestuse kohta Võru linnas kella 16.32 ajal. Seejärel alustati

töötajate informeerimist laialiulatuslikust elektrikatkestusest ning kutsuti erinevate valdkondade töötajaid tööülesandeid täitma. Kella 18-ks kutsus Võru linn kokku kriisikomisjoni, kell 19 alustas tööd AS-i Võru Vesi kriisikomisjon. Komisjonides otsustati, et AS Võru Vesi hangib partneritelt elektrigeneraatorid ning alustab reoveepuhasti, reoveepumplate ja veetöötusjaamade ümberühendamist generaatorite toitele ning seirab reoveetaset reoveepumplates. Kella 21 ajal oli AS-i Võru Vesi informeeritud, et elektritoide taastatakse orienteeruvalt keskööks. Vaatamata eelmainitud infole jätkas AS Võru Vesi ettevalmistusi üleminekuks elektritoitele elektrigeneraatoritega. Kell 23.50, kui elektritoide taastati, teostati suuremate reoveepumplate kontroll ning seejärel käivitati Võrusoo veetöötusjaam. Paralleelselt teostati Võru reoveepuhasti töörežiimi taastamist.

Mõned Võru linna piirkonnad olid ilma veeta ligi 9 tundi, tagajärgede kõrvaldamise tegelesime rohkem kui nädal aega. Kriisidega toimetulek on üks osa ettevõtte tööst, millega peame arvestama. Siinkohal tänan kõiki kliente mõistva suhtumise ja kannatlikkuse eest ning suurim tänu kõigile meie töötajatele ja partneritele, kes meie teenuste taastamise nimel vaeva nägid!

Võru linna külastanud siseminister Mart Helme (vasakult teine) tunnustas linnaape Anti Allase (paremalt teine) poolt juhitud kriisikomisjoni tegevust. Foto: Marianne Mett

Missugused on olnud kriisijärgsed arengud?

Danpower Eesti AS: Tekkinud kahjude parandamised ning uuesti kaugküttesüsteemi tõrgeteta tööle saamine. Põhjalikult on analüüsitud olukorda, kuidas reageerida siis, kui lisaks elektrile katkeb ka mobiilside. **AS Võru Vesi:** Järgnevatel päevadel jätkas AS Võru Vesi koostöös partneritega veevarustuse taastamist esmajärgkorras piirkondades, kus asuvad hooldekodud, ning seejärel ka mujal, kus elektrivarustus oli katkenud. Viimases AS-i Võru Vesi teeninduspiirkonnas taastati elektrivarustus viis päeva hiljem, kuid tänu elektrigeneraatoritele ning elektriremondibrigaadide kiirele tööle oli veevarustus taastatud 40 tunni möödudes kõikides AS-i Võru Vesi teeninduspiirkondades.

Millised vahendid/võimalused on teie asutuse käsutuses taoliste kriisiolukordade ärahoidmiseks?

Danpower Eesti AS: Hetkeseisuga on meie süsteimid sellisel üles ehitatud, et elektrikatkestuse tagajärjel ei tohiks ühegi olulisema katlaga midagi juhtuda ning pärast elektrivarustuse taastamist on võimalik tööd jätkata. Seekordne kriisiolukord tõestas, et kompetentsed töötajad suudavad leida lahendusi ning õigesti tegutseda isegi olukorras, millisega pole varem kokku puutunud. **AS Võru Vesi:** AS-i Võru Vesi kasutuses on hetkel kolm avariiremondibussi, mis on varustatud 7,5 kVA generaatoritega, survepesuauto, paakauto, kolm tööriistadega varustatud kaubikut, madelauto, laadur-ekskavaator ja frontaalladuriga traktor.

Öhtul kella kaheksa paiku toimunud Võru alajaama esmane visuaalne ülevaatus andis lootust, et osa alajaamast pole olulisi kahjustusi saanud. Seejärel algas alajaama lennanud kõrvaliste esemete, sealhulgas plekk-katuse tükkide eemaldamine.

Taastamistööde tulemusena õnnestus alajaama elektrivarustus taastada kell 23.31 ning elekter oli kogu linnas tagasi kell 01.03.

Järgmisel päeval jätkus Võru alajaama seadmete ülevaatus ja korrastamine, et taastada kogu alajaama töö.

Konkurentsiamet algatas 29. oktoobril Elering AS-i suhtes järelevalvemenetluse, mille eesmärk on selgitada välja elektrikatkestuse põhjused ja võimalikud tagajärjed ning see, kas tegemist võis olla elektrituruseaduse rikkumisega.

„Tegemist oli ulatusliku elektrikatkestusega, mis tõi kaasa erakordselt keerulised olud. Ameti esmatähtsaks ülesandeks on selgitada välja, kas sellise olukorra tekkimist oleks saanud vältida ning kas tegemist võis olla elektrituruseaduse rikkumisega,“ lausub ameti peadirektor Märt Ots.

Linnapea käis Tallinnas oma kogemusi jagamas

Kriisile järgneval nädalal käis Võru linnaape Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjonis tormiistungil, kus peaminister Jüri Ratase juhtimisel arutati, kuidas riik saab järgmiseks kriisiks paremini valmis olla. Samuti jagas Anti Allas oma kogemusi televisioonis ETV saates „Suud puhtaks“. Abilinnapea Toomas Sarapuu tegi aga kriisi teemal ettekande rahandusministeeriumis.

Võru linnaape loodab, et kümned tuhanded majapidamised elektrita jätnud ja Kagu-Eesti ülejäänud riigist äräloigutatult pimedusse vajutanud oktoobritorm liigutab nüüd mõned olulised asjad paika.

Kriisi suurimaks probleemiks nimetab Allas telefoni- ja andmeside kadumist elektrikatkestuse järel, kui üks suurim teenusepakkuja Telia jäi kas väga nõrgaks või vaiks sootuks. Ka pole riik reguleerinud, et kõigis maakonnakeskustes oleksid autonoomselt töötavad kütusetanklad.

Linnapea sõnul suudab Võru peagi ka pikema elektrikatkestuse ajal tagada oma elanikele minimaalse soojuse ja veevarustuse ning kortermajad ei jää päriselt külmaks, sest siis on installitud linnavalitsuse tellitud generaator.

„Linna valmidus on tekkimas lähima viie kuu jooksul, siis suudame ka suuremate elektrikatkestustega hakkama saada. Keerulisemas seisus on riik, kus asjad käivad aeglasemalt. Saan aru, et mõlema teema – andmeside ja kütuse kättesaadavuse tagamisega kriisiolukorras hakatakse tõsiselt tegelema,“ lausub linnaape.

Ulis Guth

KUUM LIIN

Võru linna kriisikomisjoni pöördumine
(ilmus Facebookis 27. oktoobril kell 18.27)

Linna räsib karm torm

Head Võru inimesed! Meie linna on räsimas karm torm. Elekter on ära kogu linnas ja veel ei osatud Elektrilevist öelda, millal elektri tagasi saame. Pigem on tegemist pikemaajalise katkestusega. Palun varuge joogivett ja kasutage vett säästlikult. Püsime võimalusel suure tuulega siseruumides. Ilma tõsise vajaduseta ärge koormake telefoniliine. Informatsiooni edastame Võru linna Facebooki lehel Võrukate grupis ja levi kadumisel Vikerraadios (juhuil kui Internet puudub, siis saab kuulata raadiot autos).

Mida olete ette võtnud või kavatsete ette võtta taolise olukorra kordumisel kriisi vältimiseks?

Danpower Eesti AS: Paigaldamisel on avariigeneraator, mis suudab varustada vähendatud määras Võru linna soojusega. Generaator on valitud nii, et sellega saaks töötada Võrusoo katlamaja põlevkivi-õli pealt töötav reservkater ning hoida töös kütte ringluspumba(d). Generaator saabus katlamajja vahetult enne tormi, kuid tegemata on veel paigaldus, seadistus ja häälestustööd. Generaator saab töövalmis hiljemalt aasta lõpuks. Võru linnas võiksid suuremate ühiskondlikult tähtsate hoonete (koolid, lasteaiad) soojussõlmed olla varustatud omakorda generaatoritega. See hoiaks hooned soojad ka juhtudel, kui kogu linna peaks vool katkema. **AS Võru Vesi:** Oleme koostanud Võru reoveekogumisala toimepidevuse riskianalüüsi ja meie esindajad on osalenud Võru linna kriisiooppustel ja kriisikomisjoni töös.

AS Võru Vesi soetab EL-i Ühtekuuluvusfondi toetusega 10 portatiivset generaatorit võimsusega 7,5–190 kVA ja ühe 3000-liitrise kütusemahuti koos tankimispumbaga. Ettevõtte on läbi viimas riigihanget seadmete soetamiseks ning seadmed tarnitakse tellijale hiljemalt järgmise aasta aprilliks. Samuti plaanime soetada kuus raadiosaatjat alternatiivside pidamiseks ning jätkata järgnevatel aastatel investeeringute tegemist ja seadmete soetamist, mis aitaksid kriisiolukordades paremini toime tulla.

TASUB TEADA

Valik nõuandeid kriisiolukordade puhuks

- KUIDAS OMA PEREGA KRIISIDEKS VALMISTUDA**
- Ole teadlik, millised kriisiolukorrad võivad teid ohustada, mis on nende mõju pere igapäevaelule ning kuidas nendeks ühiselt valmistuda.
 - Rääkige omavahel läbi, kuidas erinevate ohtude korral käituda. Näiteks:
 - kas kõik pereliikmed teavad, mis hetkel ja kuidas abi kutsuda;
 - missugustes olukordades on kindlasti vaja kodust lahkuda ning millistes olukordades tuleb jääda siseruumidesse;
 - kuhu te saate ohu korral ajutiselt minna (naabrid, sõbrad, sugulased, maale, suvilasse).
 - Veendu, et kõik pereliikmed teavad, kuidas vajadusel vett või gaasi kinni keerata ning elektrit välja lülitada.
 - Veendu, et kõik pereliikmed teavad, kus asuvad olulisemad vahendid, mida kriisiolukorras võib vaja minna, näiteks mida tuleks kodust lahkudes võtta kaasa või millised peaksid olema kodused varud.
 - Mõelge läbi, kas teie lähedased või tuttavad võivad mingites kriisiolukordades abi vajada, ning leppige nendega kokku omavaheline ühenduse hoidmine.
 - Mõelge läbi, kuidas oma koduloomade eest erinevates kriisiolukordades hoolitseda.

- KUIDAS KOOS NAABRITE JA KOGUKONNAGA KRIISIDEKS VALMISTUDA**
- Tutvu naabritega ja vahetage telefoninumbreid.
 - Tee endale selgeks, kes on kogukonna võtmeisikud (külavanem, korteriühistu esimees, asumiseltsi juht jne).
 - Selgitage koos kogukonna võtmeisikutega välja piirkonna ohud ja eluliselt tähtsate teenuste katkemise mõjud ning mõelge läbi, kuidas nendeks ühiselt paremini valmis olla (näiteks elektrigeneraatori, veepumba, tulekustutusvahendite ja muude abivahendite ühine soetamine vmt).
 - Tehke koos selgeks, kes kogukonna liikmetest vajavad kriisiolukordades kõrvalist abi.
 - Leppige kokku kogukonna liikmete ohust teavitamise korraldus ja omavaheline infovahetus kriisiolukorras ning mõelge läbi, kuidas te saate üksteist aidata (sh neid, kes vajavad kõrvalist abi – üksi elavad vanurid, puudega inimesed jne).

- KUIDAS PLANEERIDA JA HOIUSTADA OMA KODUSEID VARUSID**
- Mõtlege läbi, milliseid vahendeid ja varusid vajab su pere, et iseseisvalt ühe nädala jooksul hakkama saada. Arvesta võimalusega, et kriisiolukorra tõttu ei saa kodust lahkuda, kaubad ei ole kauplustest kättesaadavad või muud eluliselt tähtsad teenused (elekt, veevarustus jm) ei toimi.
 - Mõtlege läbi, kus ja kuidas varusid hoida, et need oleksid lihtsasti kättesaadavad sulle ja sinu lähedastele.
 - Igapäevaselt mittekasutatavaid vahendeid on soovitatav pakkida eraldi kotti. Osa evakueerimiseks vajalikest vahenditest on mõistlik hoida autos, näiteks mobiiltelefoni autolaadija, teedeatlas, lumelabidas jmt.
 - Uuenda varusid regulaarselt.
 - Põlevmaterjali (vedelkütus, gaas, küttepuid jne) varumisel järgi tuleohutusnõudeid ja hoiustamise tingimusi.

- MIDA KOJU VARUDA**
- Joogivesi**
- Kui sul ei ole võimalik veekatkestuse korral tsentraalset tarbevett kasutada, siis varu joomiseks vett arvestusega vähemalt kaks liitrit inimese kohta ööpäevas ning toidu valmistamiseks, soovitatavalt üks liiter inimese kohta ööpäevas.
 - Säilita joogivett suletud klaas- või plastpakendis jahedas ja pimedas ruumis.
 - Pakendatuna ostetud joogivee puhul jälgi säilivustähtaegu.
 - Kui saad veekatkestuse hoiatuse ette, varu kraanivett puhtasse ja võimaluse korral suletavasse anumasse. Jahedas ja pimedas võid seda säilitada kuni nädala.

- Toit**
- Hoia kodus vähemalt pere ühe nädala toiduvaru.
 - Arvesta toidu varumisel kõigi pereliikmete erivajadustega (allergia, toidutalumatust, väikelaste toit jmt).
 - Varu toiduaineid, mis võimaldavad toituda mitmekesiselt. Jälgi, et varutud toidus oleks piisavalt süsivesikuid, rasvu, valke ja kiudaineid.
 - Jälgi, et pool toiduvarudest ei vajaks valmistamist (konservid, kuivikud, küpsised, pähklid, kuivatatud puuviljad, müslibatoonid, maiustused jne).
 - Varu toiduaineid, mida saab säilitada toatemperatuuril. Eelista toitu, mille säilivusaeg on vähemalt kuus kuud.
 - Hoia varusid kuivas kohas. Jälgi, et nende pakendid oleksid tugevad ja niiskuskindlad.

- Esmaabitarbed ja ravimid**
- Hoia kodus esmaabivahendeid ja selliseid ravimeid, mida oskad ise kasutada.
 - Osta retseptiravimid või muud regulaarselt tarvitatavad ravimid välja nii, et oleks olemas vähemalt ühe nädala varu.
 - Varu koju ravimid, mida võid vajada ootamatu haigestumise puhul (näiteks valuvaigistid, palavikualandajad, seedehäirete ravimid, külmetus- ja allergiavastased ravimid, põletusvastane vahend jne).
 - Kontrolli regulaarselt ravimite aegumistähtaegu ja vaheta need vajaduse korral uemate vastu.

- Hügieenivahendid**
- Seep, niisked puhastuslapid, desinfitseerimisvahend.
 - Tualett-, majapidamispaber.
 - Suured prügikotid mahuga 50 liitrit.
 - Muud hügieenivahendid lähtuvalt pereliikmete vajadustest.

- Akupank mobiilsete seadmete laadimiseks**
- Hoia akupank laetuna.
 - Võimaluse korral soeta päikeseplatariiga akupank või vändaga laadija.
 - Kriisiolukorras kasuta akupanka vaid siis, kui elektriga ei saa seadmeid laadida.

- Patারেitoitel raadio**
- Patারেitoitel raadio ja varupatäreid mitmeks tühjenemiskorraks. Samuti sobib päiksepatarei või dünamoga raadio.
 - Kontrolli regulaarselt varupatäreide aegumistähtaegu ja vaheta need vajaduse korral uemate vastu.
 - Kui sa ei kasuta raadiot regulaarselt, siis ära hoia patäreisid sees.

- Tikud ja küünlad**
- Küünlad ja tikud mitmeks kasutuskorraks.
 - Küünlalatern, priimus, gaasiga matkapliit või väligrill, mida saab kasutada valguse ja sooja saamiseks või toidu valmistamiseks.
 - Soeta vaid need vahendid, mis sobivad sinu kodus kasutamiseks.

- Taskulamp ja varupatäreid**
- Taskulamp ja varupatäreid mitmeks tühjenemiskorraks. Samuti sobib päiksepatarei või dünamoga töötav taskulamp.
 - Patäreidega töötav lamp või latern, mida saab kasutada üldvalgustina.

- Töö- ja söögiriistad**
- Konservivajaja.
 - Ühekordsed toidunõud.
 - Taskunuga.
 - Käärid.
 - Kleeplint ja kile.

- Muud varud:**
- Mask hingamisteede kaitseks (näiteks tolumask).
 - Sularaha pere vajaduste katmiseks ühe nädala jooksul.
 - Tulekustuti ja -tekk.
 - Lemmikloomatoit.
 - Autokütus (hoia kütusepaak alati vähemalt poolenisti täis).
 - Muud vajalikud varud ja vahendid, mille olemasolu on pere jaoks vajalik.

- Tasub teada:**
- Igale inimesele peab kriisiolukorras jätkuma energiat 1900 kcal ööpäevas ja kuni kaheaastastele lastele 1000 kcal ööpäevas.
 - Organismi veevajadus on 28–35 ml iga kehakaalu kilogrammi kohta.
 - Täiskasvanute toiduks on soovitatav varuda:**
 - erinevaid konserve (kala-, liha-, segu- ja kaunviljakonservid);
 - pakisupid, püreepulbrid, helbed, mida on kerge valmistada; valmis makaroni-, köögivilja-, teravilja- või kaunviljaroad lihaga, mida saab tarbida ka ilma kuumutamata;
 - teraviljatooted (kuivikleib, soolase või neutraalse maitsega küpsis);
 - süsivesikuterikkad tooted (magusad küpsised, karamell, konserveeritud puuviljad, kuivatatud puuviljad, halvaa, mesi, kondenspiim).
 - Tutvu maaeluministeeriumi veebilehel soovistustega, kuidas kriisiolukorraks toitu varuda, otsides internetis märksõnu „maaeluministeerium“ ja „kriisireguleerimine“.

- KUIDAS ELEKTRIKATKESTUSEKS VALMIS OLLA**
- Tee selgeks, millised on elektrikatkestuste mõjud sinu kodus, ning mõtle läbi, milliste lahendustega neid leevendada.
 - Kui sa sõltud keskselt korraldatud teenustest (keskküte, maagaas, ühisveevärk ja -kanalisatsioon jmt), uuri teenusepakujatelt, korteriühistult või kohalikult omavalitsuselt, kust saab katkestustest korral lisainformatsiooni (nt rikketelefonid jne).
 - Tee kindlaks, kas sinu majapidamises on elektriseadmeid, mis on kriitilise tähtsusega ja vajavad elektrikatkestuse korral eraldi reservitoiteallikat. Tee selgeks, millist võimsust ja lahendust on sinu kodus võimalik ohutult kasutada (näiteks joogiveepump, kütteseade, elektrigeneraator, päikesepaneelid, akud, UPS, patäreid jne). NB! Elektrigeneraatorit ei tohi siseruumides kasutada, kui see ei ole paigaldatud spetsiaalsesse ruumi, kust on heitgaasid välja juhitud. Elektrigeneraator sobib kasutamiseks eramajas ja kogu korterelamu peale.
 - Varu koju valgusallikad, näiteks aku või patäreiga valgusti, taskulamp, tormilatern, gaasilamp, petrooleumilamp, küünlad ja tikud. Hoia neid kohas, kust sina ja sinu pereliikmed leiaksid need ka pimedas.
 - Kogu koju piisavalt varusid, et saada nädal aega iseseisvalt hakkama. Pikaajalise elektrikatkestuse tõttu võivad olla suletud kauplused, apteegid ja tanklad.
 - Tutvu maaeluministeeriumi veebilehel soovistustega, kuidas kriisiolukorras toitu säilitada. Otsi internetist ühekorraga märksõnu „maaeluministeerium“ ja „kriisireguleerimine“.

- KUIDAS ELEKTRIKATKESTUSE KORRAL TEGUTSEDA**
- Lülita välja elektriseadmed.
 - Kui võrguettevõtte ei ole sind elektrikatkestusest teavitanud, et on katkestusest teadlik, teata elektrikatkestusest rikketelefonile 1343 või oma piirkonna jaotusvõrguettevõtjale.
 - Kasuta alternatiivseid lahendusi kodu kütmiseks, vee kättesaamiseks, toidu valmistamiseks ja info saamiseks.
 - Selleks, et toiduained säiliks kauem, hoidu külmkapi ja sügavkülmiku põhjendamatust avamisest.
 - Kasuta alternatiivseid elektriallikaid (elektrigeneraator, akud, patäreid jm) säästlikult ja vaid vältimatu vajaduse korral. Nii pikendad nende tööaega.
 - Kui sa ei saa elektrikatkestuse korral kodus ise ohutult hakkama, mine lähedaste juurde või pöördu abi saamiseks kohaliku omavalitsuse poole.

Veelgi detailsema info leiad:
<https://kriis.ee>.

ABI- JA INFONUMBRID	
112	Hädaabinumber – politsei, päästjate või kiirabi kutsumiseks. Kõik mobiiltelefonid võimaldavad SIM-kaardi puudumisel helistada hädaabinumbrile, isegi kui puudub levi. www.112.ee
16 662	Mürgistusinfo telefonilt saab nõu ja abi mistahes mürgistuste korral. Terviseameti hallatud infonumbril vastatakse: E k 9–21, T–P 24 h www.16662.ee
1343	Elektrilevi rikketelefonilt saab informatsiooni elektrikatkestuste korral. www.elektrilevi.ee
1313	Keskkonnainspektsiooni infotelefonil saab anda teada avastatud keskkonnareostusest või reostusohust, massiliselt surnud loomade või lindude avastamisest või mistahes keskkonnalasest õigusrikkumisest. www.kki.ee
1510	Maanteeinfokeskus ootab teateid takistustest sõiduteel. Teeolude kohta saab infot Maanteeameti leheküljelt www.mnt.ee ja www.tarktee.ee .

LAHENDUSED ELEKTRIKATKESTUSE KORRAL	
KODU KÜTMINE	- Ahi, kamin, gaasikamin - Elektrigeneraator elektrilise kütteseadme toitmiseks - Muu ajutine elukoht
VEE KÄTTESAAMINE	- Elektrigeneraator puur- või salvkaevu pumpade jaoks - Veevõtt kaevust ilma elektripumbata, näiteks käsipumba või nõõri ja ämbriga - Alternatiivne veeallikas, näiteks looduslik veekogu - Kodune joogiveevaru (jälgi kehtivusaega!)
INFO- JA SIDEVAHENDID	- Vooluvõrgu toitest sõltumatu raadio (patäreide, dünamo või päikeseplatariiga) - Autoraadio - Mobiilse internetiga mobiiltelefon ja/või tahvelarvuti ja akupank - Otsesuhtlus naabritega
TOIDU VALMISTAMINE	- Vedelgaasil töötav pliit ja vedelgaasi balloon - Puuküttepliit - Õues kasutatav grillseade, matkapliit või priimus - Fondüüpott või muu küünlaga töötav seade - Kamin - Soojendamist mittevajav toit
VEE SOOJENDAMINE	- Vedelgaasil töötav pliit ja vedelgaasi balloon - Puuküttepliit - Õues kasutatav grillseade, matkapliit või priimus - Fondüüpott või muu küünlaga töötav seade - Kamin
USTE, VÄRAVATE JA LIFTIDE AVAMINE	- Mehaaniliselt avatavad ukSED ja väravad ning võtmed nende avamiseks - Liftidesse on paigaldatud seisunud liftist väljumise juhend
SUNDVENTILATSIOON JA KONDITSIONEER	- Mehaaniliselt avatavad aknad - Mehaaniliselt avatav ventilatsioonitava - Ruumide tuulutamine uste avamisega
KODU VALVE- JA HOIATUSSÜSTEEMID	- Katkematu toiteallikas (UPS-seadmed) - Patäreiga töötav autonoomne suitsuandur vähemalt igal korrusel

ENNETUSTEGEVUS

Kasuta vingugaasiandurit veendumaks, et sinu ega su lähedaste elu pole ohus

Pea meeles!

- Puhastamata, katkisest, halva tõmbe või liiga vara suletud siibriga kütteseadmest tuppa imbuv **vingugaas** on lõhnatu, kuid äärmiselt mürgine ja tappev.
- Vingugaas võib ruumidesse sattuda ka gaasiseadme rikke või puuduliku töötamise tagajärjel.
- Ohtliku vingugaasi aitab õhust leida ja sellest teavitab häire-signaaliga **vingugaasiandur**.
- Alates 2018. aasta 1. jaanuarist on kohustuslik paigaldada vingugaasiandur sellistesse eluruumidesse, kus on korstnaga ühendatud gaasiseade. Soovitav on vingugaasiandur paigaldada lisaks gaasiseadmega eluruumidele muudessegi ruumidesse, kus on küttekoldeid (nt pliidad, ahjud, kaminad vms), millest võib põlemise käigus eralduda vingugaasi.
- Kui jääd ise vingugaasi- või suitsuanduri paigaldamisel hätta, kutsu nõuannete saamiseks ja tuleohutuse hindamiseks koju päästjad. Anna oma soovist teada päästeala infotelefonil 1524!

Märkus: Suitsuandur vingugaasile ei reageeri!

Marek Kiik, Lõuna päästkeskuse kommunikatsioonijuht

Suitsuandurist ei ole vingugaasi tuvastamisel mingit abi.

VINGUGAASI VARAJASEKS AVASTAMISEKS ON VAJALIK VINGUGAASIANDUR.

Päästeameti reageerimised gaasisündmustele

71% gaasisündmusi toimub eluhoonetes

Välja on kujunenud selged piirkonnad, kus sündmused valdavalt toimuvad

MIS ON VINGUGAAS?

Vingugaas ehk süsinikoksiid (CO) on värvitu, lõhnatu ja maitsetu mürgine gaas, mis levib nii, et meil sellest aimugi pole.

MIS ON MÜRGITUSE SÜMPTOMID?

Peavalu, pearinglus, liiveldus, oksendamine. Sümptomite ilmnemisel kutsu kiirabi ja tolmata kannatanu viivitamatult värske õhu kätte.

MIDA TEHA, KUI TOAS ON VINGUGAAS?

Ava kiiresti aknad, uksed ja tuuluta korralikult ruum! Lülita välja kõik soojusseadmed ja/või kustuta tuli ahjus või pliidi all. Kutsu kohale kvalifitseeritud tehnik, kes aitab probleemi lahendada - ära enne soojusseadmeid sisse lülita!

KES VASTUTAB?

Korteris ja eramajas asuva gaasipaigaldise (torustik ja seadmed) korrasoleku eest vastutab iga koduomanik ise. Kortermaja trepikodades oleva gaasitorustiku eest vastutavad korteriühistu liikmed ühiselt. Gaasiseadmete ehitust, kontrolli ja hooldust pakkuvad ettevõtted vastutavad selle eest, et nende teenused vastaksid nõuetele.

Asjatundlikult tehtud kontrollist sõltuvad inimeste elud!

Riik teeb järelevalvet koduomanike ja ettevõtete kohustuste täitmise üle.

LÜHIKE MEELESPEA:

ÄRA TEE KUNAGI GAASITÖID ISE!

LASE SPETSIALISTIL KONTROLLIDA JA HOOLDADA KODUSEID GAASISEADMEID JA -PAIGALDISI KORD AASTAS.

TASUB TEADA

Autoromudele tullakse tasuta järele

18. novembril käivitus taas kahenädalane kampaania, mil Kuusakoski ja Eesti Autolammutuse Liit tulevad ise vanale autoromule järele ning viivad selle täiesti tasuta ära.

Aias, metsatukas, linnatänaval kasutult seisev autoromu ei riku mitte ainult vaatepilti, aga on ohtlik ka keskkonnale. Oma vanale autole saab kinkida uue elu, andes ta sinna, kust tollest tehakse midagi uut.

Kampaania kestab kuni 2. detsembrini, lisainfot saab Eesti Autolammutuste Liidu telefonilt 518 8213 või Kuusakoski tasuta lühinumbrilt 13 660.

Keskkonnaministeerium paneb autoomanikele südamele, et inimesed oma romusõidukiga tegeleksid ning annaksid selle õigesse kohta käitlemiseks.

Kindlasti ei tohi autoromu omaalgatuslikult lammutada või anda seda üle n-ö suvalisele inimesele. Autoromu, millelt ei ole eemaldatud ohtlikke osi, liigitatakse ohtlike jäätmete hulka. Maha kallatud või põletatud mootoriõli võib põhjustada ohtu nii keskkonnale kui ka inimese tervisele. Umbes 6–12 liitrit vedelikke (v.a kütus) eemaldatakse autoromust selle käitlemise ajal. Lisaks põhjustavad tõsist muret pliikade vale käitlemine ning plastiku põletamine.

MTÜ Autolammutuste Liit pöörab omalt poolt tähelepanu veel sellele, et romud hõivavad paljud parkimiskohad, mistõttu jääb näiteks lumekoristus poolikuks või ei saa inimesed oma kasutuses olevaid autosid parkida. Samuti paneb liit südamele, et pahatihti tänu autode kinkimisel/müümisel hangeldajatele, kes lubavad registris asjad korda ajada, jääb tegelikkuses sõiduk ikkagi endise omaniku nimele. Sellisel juhul vastutab too ka kõiksugu trahvide ja muu sellise eest.

Eelmisel aastal viidi romukampaania ajal ära umbes 250 autoromu. Tegemist on keskkonnale ohtliku ning samas ka silma riivava teemaga, mis on aktuaalne nii linnades kui ka väikestes maakotades.

Kadri Kauksi, Keskkonnaministeeriumi avalike suhete peaspetsialist

NÕUANNE

Neli viga, mis jätavad su veebipoe klientideta

Martin Lond, Finestmedia e-kaubanduse valdkonna juht

Veebis ostlemine muutub päev-päevalt üha populaarsemaks, mistõttu kaalub üha rohkem kaupmehi oma äri laiendamiseks e-poe loomist. Statistikaameti andmetel tegutseb Võru maakonnas täna ligikaudu 3000 mikro- ja väikeettevõtjat, kellest väga suur hulk võiks just eesiseva jõuluhooaja valguses mõelda sellele, kuidas oma kohalik müük tõhusa e-kanali abil üleriigiliseks või miks ka mitte rahvusvaheliseks muuta.

Finestmedia e-kaubanduse valdkonna juhi Martin Londi sõnul teevad kaupmehed e-poe käivitamisel teadmatuses sageli vigu, mis nullivad nende pingutused ning võivad kliente hoopis eemale peletada. Milliseid eksimusi tasub veebipoe loomisel vältida?

Ebaselge eesmärk ja sihtgrupp

Kaupmehe jaoks on e-poe näol tegemist mugava lahendusega, sest e-pood on justkui vaateaken, kus kliendid kaupadega tutvuda saavad. E-poe loomine vajab tegelikult aga põhjalikku läbimõtlemist. Kas poe eesmärk on pakkuda keskkonda, kus on võimalik toodetega enne füüsilise poe külastamist lähemalt tutvuda, või saab klient sealt ka tooted ära osta ja kohale toimetada lasta – see sõltub väga palju ettevõtte iseloomust ja ärieesmärkidest.

Lisaks on oluline määratleda selgelt e-poe sihtgrupp. Näiteks erakliendi ja ärikliendi teenindamine võivad seada e-poele väga erinevaid nõudeid. Ärikliendil peab olema võimalus küsida hinnapakumist ja transporti mitmesse erinevasse sihtkohta, seevastu erakliendile kehtib tavaliselt üks hind ja kaup toimetatakse ühte kohta.

Statistikaameti andmetel tegutseb Võru maakonnas täna ligikaudu 3000 mikro- ja väikeettevõtjat, kellest väga suur hulk võiks just eesiseva jõuluhooaja valguses mõelda sellele, kuidas oma kohalik müük tõhusa e-kanali abil üleriigiliseks või miks ka mitte rahvusvaheliseks muuta.

Vastavalt poe eesmärgile ja sihtgrupile tuleks valida ka e-poe platvorm. Valmis platvorme, millele e-pood ehitada, on täna turul palju, kuid need ei pruugi kõigi vajadustega sobida. Väikese ja tagasihoidlike võimalustega e-poe on võimalik püsti panna ja kasutusele võtta ainult arvuti ja internetiühenduse abil. Kui aga soovid luua skaleeritava, moodsa, turvalise, efektiivsete tööprotsessidega kogu organisatsiooni hõlmava e-kaubanduse lahenduse, siis tasub pöörduda spetsialistide poole.

Arusaamatu ja raskesti leitav info toodete kohta

Et kliendid e-poodi kasutaksid, peab veebiplatvorm olema kasutajasõbralik – tooted peavad olema kategooriatesse jagatud, kasutada tuleb kõrge kvaliteediga tootefotosid, toodetel peavad olema informatiivsed kirjeldused ning kasuks tuleb ka võimalus filtreerida tootevalikut erinevate sorteerimissüsteemidega.

Veebileht ja sellel toimiv e-pood peavad töötama korrektselt mis tahes nutiseadmes. Kui ostlemise kogemus telefonis on ebamugav ja klient ei leia vajalikku infot üles, peletab see ta eemale. Kui aga inimene saab veebilehel meeldiva ostukogemuse osaliseks, külastab ta veebilehte ja miks ka mitte ettevõtte füüsilist kauplust tõenäolisemalt ka tulevikus.

Äri kasvatamiseks tasub mõelda ka Eestist kaugemale. Selleks, et Eesti veebipoes olev toode suudaks ka välismaa poodide toodetega konkureerida, on vaja, et tooteinfo ja kirjeldused oleksid tõlgitud ka võõrkeelde. Kui esialgne tootekirjeldus on aga hoopis mõnes võõrkeelses, siis tuleb see kindlasti kohaliku tarbija jaoks eesti keelde tõlkida.

Kõik see eeldab suurt tööd, mille jaoks on vaja õigeid tööriistu ning sageli ka muudatusi organisatsiooni töökorralduses. Näiteks tuleb otsustada, kes hakkab tegelema tooteinfo hankimise ja tõlgete tellimisega. Samuti peab keegi tegelema tooteinfo pakettide haldamise ja info jagamisega erinevates kanalites (e-pood, print, e-kirjad jms).

Liiga pikk tarneaeg

Klient eeldab, et veebipood muudab ta elu mugavamaks ja asukoht ei sea talle geograafilisi piiranguid. See tähendab, et kui müüjadavad esemed asuvad teises Eesti otsas või hoopis välismaal, jõuavad need temani sellest hoolimata mõistliku kiirusega. Mõistlik tarneaeg ei ületa üldjuhul Eestis paari päeva. Suuremate toodete ja erilahenduste puhul võivad tarneajad muudugi olla pikemad, kuid sel juhul peab tööprotsess ja sellest tingitud ajakulu olema kliendile läbipaistev ja arusaadav.

Oluline on ka see, et kui ostetud toode ei vasta kliendi ootustele, on tal võimalik see lihtsa vaevaga tagasi saata või füüsilisse poodi tagastada.

Õigete makselahenduste puudumine

Sarnaselt füüsilise kaubandusega on turvalisus e-poes ülioluline. Klientide andmed peavad olema kaitstud ja maksetehingud turvalised – see on e-kaubanduse hügieeni osa, mis peab olema tagatud.

Väga lihtne on esitada kliendile arve ja oodata, et klient pangas ülekande teeb, kuid veebipoe soliidisusele, kasut mugavusele ja usaldusväärsusele see kindlasti teenet ei tee. Pigem tasub veebipoodi luues kohe leida lahendused, mis muudavad maksete tegemise kliendile võimalikult lihtsaks – olgu selleks siis Maksekeskuse teenus, PayPali makse või muu ostlejate seas laialdaselt tuntud ja end tõestanud lahendus.

Kui oled taganud turvalise maksevõimaluse, siis on oluline sellest ka tarbijat veebipoes teavitada. Eestis annab veebipoe kasutamisel kindlustunde „Turvaline ostukoht“ märgis. See näitab, et märki kandvad veebipoed on Eesti E-kaubanduse Liidu poolt kontrollitud ning usaldusväärsed.

TULEKUL

Võru linn III talvise tantsupäeva ootuses

Pühapäeval, 8. detsembril täitub Võru linn järjekordselt triibuseelikutes tantsurahvaga. MTÜ Võru Folkloorifestival korraldab juba kolmandat korda talvise tantsupäeva, kus seekord tantsitakse Võru keskväljakul kell 16 algaval ühistantsimisel kokku 19 tantsu.

Kahtlemata ei pea oskama kõiki tantsu, vaid vahepeal saab oma ringjoonel lihtsalt kõrvalseisvatele tantsijatele kaasa elada. Tavaliselt lendavad juba pärast paari tantsu pealisriided seljast ja unustatakse väljas valitsevad külmakraadid.

Hommik algab keskväljakul kell 10 traditsioonilise jõululaadaga. Kell 10.10 ja 13 saavad soovijad jõululaada laval õppida ühistantsimise tantsuõpetajate. Soovijaid oli palju, kuid kahjuks kõiki huvilisi kursus korraga ei mahuta. Igast nimetatud maakonnast pääses kursusele umbes neli õnnelikku tantsuõpetajat. Just talvise tantsupäeva paiku toimub selle kursuse üks koolitustest Võrus ning kõik kuue maakonna tantsuõpetajad osalevad meie tantsupäeval. Neid võib näha tantsu õppimas ning kindlasti ka ühistantsimisel Võru keskväljakul.

Algaja rahvatantsujuhi koolitus Võrus

Oktoobris algas Lõuna-Eesti algaja rahvatantsujuhi koolitus. See on mõeldud Tartu-, Jõgeva-, Põlva-, Võru-, Valga- ja Viljandimaa algajatele tantsuõpetajatele. Soovijaid oli palju, kuid kahjuks kõiki huvilisi kursus korraga ei mahuta. Igast nimetatud maakonnast pääses kursusele umbes neli õnnelikku tantsuõpetajat. Just talvise tantsupäeva paiku toimub selle kursuse üks koolitustest Võrus ning kõik kuue maakonna tantsuõpetajad osalevad meie tantsupäeval. Neid võib näha tantsu õppimas ning kindlasti ka ühistantsimisel Võru keskväljakul.

Tallinnast saabub kaks bussitait leigareid tantsuetendusega „Koju jäi mul ...“

Korraldajad on võtnud endale ülesande pakkuda igal talvisel tantsupäeval nii osalejatele kui ka Võru linna elanikele ühe vabariigi parima kollektiivi esinemist. Enne ühistantsimist esineb Võru Kandles kell 14 rahvakunstiansambel Leigarid. Ansambli kunstiline juht Sille Kapper tutvustab etendust nii: „Rahvakunstiansambli Leigarid tantsuetenduse „Koju jäi mul ...“ lähtepunktiks on arusaam, et meie vaba eneseväljenduse vahendid peituvad emakeeles ja seda mitte ainult sõnalise suhtlemise korral – ka tants, laul, pillimäng ja rõivastumine omandavad rikkalikuma tähenduse, kui mõistame seda teha emakeeles. Leigarite 50 tegevusaasta juubelikünni sündinud lavastuses otsime ja väärtustame oma sõnalist, muusikalist, kehalist ja visuaalset emakeelt ehk pärimuslikke teadmisi ja oskusi, mis lubavad meil pidada sisukat dialoogi omavahel ja ümbritseva keskkonnaga. Võrus näidatakse katkendeid tänavu 12. oktoobril Tallinnas Alexela kontserdimajas esietendunud lavastusest.“

Kindlasti võib talvisest tantsupäevast kujuneda kogu perele aastalõpu meeleolukas sündmus, kus isa saab tantsu lüüa tütre ja ema pojaga. Tantsupäevale on oodatud kõik, kellele meeldib tantsida!

Täpsem info ja registreerimine: <https://vorufolkloor.ee>.

Maire Udras,

MTÜ Võru Folkloorifestivali toimkonna liige

KUUPILDIS

Võru Muusikakooli orkester dirigent Jaan Randvere juhatusel esineb Kohtla-Järve riigigümnaasiumi aatriumis.
Foto: Piret Rips-Laul

Võru Muusikakooli orkester andis Ida-Virumaal IX noorteorkestrite festivalil kaks õnnestunud kontserti

Võru Muusikakooli orkester osales 8.–9. novembril Jõhvis Eesti Sümfooniaorkestrite Liidu korraldusel toimunud IX noorteorkestrite festivalil, kus anti kaks kontserti.

Festivalil osalenud 13 orkestri ja kokku üle 400 noore muusiku esituses kõlasid Eesti heliloojate (Eugen Kapp, Mart Saar) teosed, maailmaklassika (Mozart, Suppé, Schönberg, Coates, Smetana, Gliere, Williams), aga ka popurii Andrew Lloyd Webberi muusikalist „Ooperifantoom“ ja „I Dreamed a Dream“ muusikalist „Hüljatud“.

Võru Muusikakooli orkester dirigent Jaan Randvere juhatusel esines reedel, 8. novembril kontserdiga Kohtla-Järve riigigümnaasiumis ja laupäeval, 9. novembril festivali lõppkontserdil Jõhvi kontserdimajas.

„Kogu ürituse eesmärk oli tähistada Eesti Sümfooniaorkestrite Liidu 20. sünnipäeva ning eelkõige propageerida orkestrite tegevust. Reedene kontsert oli puhtalt Võru Muusikakooli orkestri päralt, esinesime 45-minutilise kavaga. Esitus õnnestus suurepäraselt – rahul olid nii esinejad kui ka kuulajad,“ lausub dirigent Jaan Randvere.

„Kui esimese loo ajal oli publiku seest kuulda jutuajamist – kool ikkagi –, siis teisest loost alates oli saalis vaikus ning kuulati tähelepanelikult. Viimaseks looks (Adele'i „Skyfall“, solist Kaari Kattai) ühines meiega laval kooli direktor Henrik Agur basskitarril – ilmselt oli see mõlemale poolele emotsionaalne kõrghetk,“ meenutas ta.

Laupäeval kontserdil moodustati kokku kuus ühisorkestrit ning Võru Muusikakooli orkester esines koos Kuressaare ja Põltsamaa orkestritega. „Esitasime kolm teost – iga orkester pakkus välja ühe. Kahtlemata oli kontsert ühes Eesti parima akustikaga saalis suur kogemus ja elamus ning lood tuld ka kenasti välja,“ märkis Randvere rahulolevalt.

Orkestrite parimatest mängijatest moodustati festivaliorkester, kes tõi dirigent Jüri-Ruut Kanguri juhatusel ettekandele Pärt Uusbergi teose „Avanemised“. Teos on kirjutatud Eesti Sümfooniaorkestrite Liidu tellimisel ja tuli esiettekandele VI noorteorkestrite festivalil Paides.

Ulis Guth

< Jaan Randvere publikut tänamas.

HUVITAV TEADA

- Eestis tegutsevat 27 noorte sümfoonia- ja keelpilliorkestrit esindava liidu peamiseks eesmärgiks on noorteorkestrite festivalide ja kontsertide korraldamine ning nende tegevusele kaasaaitamine, samuti orkestripillide õppe propageerimine ja sümfooniaorkestrite esinemise korraldamine laulupeol.
- IX noorteorkestrite festivalil osalesid: Võru Muusikakooli orkester, Põlva Muusikakooli keelpilliorkester, Tallinna Ülikooli Sümfooniaorkester, Tartu Ülikooli Sümfooniaorkester, Lasnamäe Muusikakooli sümfooniorkester, VHK Muusikakooli keelpilliorkester, Tallinna Muusikakooli sümfooniaorkester, Nõmme Muusikakooli sümfooniaorkester, Viljandi Noorte Sümfooniaorkester, Harjumaa Keelpilliorkester, Virumaa Noorteorkester, Põltsamaa Muusikakooli kammerorkester ja Kuressaare Muusikakooli sümfooniorkester.

VÕRU III TALVINE TANTSUPÄEV JA LINNA JÕULULAAT

8. detsembril
Võru linna keskväljakul

10.00 Jõululaada avamine

10.10 Ühistantsude õpituba

11.00 Esinemised laadalaval

13.00 Ühistantsude õpituba

14.00 Rahvakunstiansambel „Leigarid“ kontsert
SA Võru Kannel saalis

16.00-17.00 Ühistantsimine

Rohkem info: www.vorufolkloor.ee

Korraldajad: MTÜ Võru Folkloorifestival ja Võru linnavalitsus

LEIGARID

RAHVAKUNSTIANSAMBLI LEIGARID TANTSUETENDUS

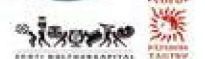
„KOJU JÄI MUL ...“

8. DETSEMBRIL KELL 14.00 SA VÕRU KANNEL TEATRISAALIS

*KATKENDID JUUBELILAVASTUSEST

Pilet 5 eurot

Rohkem info: www.vorufolkloor.ee

Hea laadakaupleja!

Tänavune Võru linna JÕULULAAT toimub 8. detsembril kell 10–16 linna keskväljakul ja selle ümbruses.

Kaupleva on oodatud käsitsi tehtud, omavalmistatud ja algpäraselt kaupa, sh kohalikku talutoodangut pakkuvad ettevõtjad, väiketootjad ja eraisikud. Kohamaksu ei ole.

Info ja registreerimine:
Veebivorm müüjana registreerimiseks:
<https://bit.ly/2pNi2fJ>
Laadakorraldust puudutav lisainfo: tel 785 0918

JÕULULAAT
12. DETSEMBRIL
KELL 10.00 - 15.00

MÜÜGIKOHT TASUTA

Ootame müüjaid, kes pakuvad:

- käsitöötooteid
- taaskasutatud materjalidest tooteid
- küpsetisi, hoidiseid jm toidukaupu
- töötubade läbiviimist

registreerimine lõpeb 06.12

VÕRUMAA KUTSEHARIDUSKESKUS
kaiu.zemand@vkhk.ee Tel. 785 0824

29. novembril
kell 9–16
toimub
Võru linna keskväljakul
ADVENDILAAT

Lisainfo:
Heli Visnapuu,
tel 5661 8707

VÕRU KANNEL
esitleb:

5.–7. DETSEMBER

ROHKELT TEGEVUST SUURTELE JA VÄIKESTELE

talve 2019 festival

* VANA AJA ASJAD *

VÕRU KANDLES

KOLLEKTIIVIDELE

neljapäeval 5. detsembril ja reedel 6. detsembril kell 10-14

Vajalik eelregistreerimine tel 56903 006 või ulle.voitka@vorukannel.ee

5. detsember

- kell 11 ja 13 MIKSTEATRI etendus „Pöialpoiss Nils Karlsson“
- kell 10-14 MEISTRIKOJAD, MINI-LOOMAAED
- kell 10, 11, 12 ja 13 VANA AJA TUBA - algab rännak ajas /Mõniste Talurahvamuuseum/

6. detsember

- kell 11 ja 13 VILJANDI NUKUTEATRI etendus „Karu Ott tahab magada“
- kell 10-14 MEISTRIKODA, MINI-LOOMAAED
- kell 10, 11, 12 ja 13 VANA AJA TUBA - algab rännak ajas /Mõniste Talurahvamuuseum/

PEREDELE

laupäeval, 7. detsembril kell 10-15

7. detsember

- kell 11 ja 13 VILJANDI NUKUTEATRI etendus „Karu Ott tahab magada“
- kell 10-15 MEISTRIKODA, MINI-LOOMAAED
- kell 10:30, 11:30, 12:30, 13:30 ja 14:30 VANA AJA TUBA - algab rännak ajas /Võru Pärimumustantsufestival/

MEISTRIKOJAD / TÖÖTOAD
kontsertsaalis

VÕRU KUTSEHARIDUSKESKUS, MÕNISTE TALURAHVAMUUSEUM, VÕRU KUNSTIKOOL, VASTSELIINA KLAASIKODA, AILA NÄPUSTUUDIO

Kunsti- ja käsitööpetajate töötubades saab endale kaasa meisterdada kingitusi, kuuseheiteid, jõulukaunistusi.

Väikestele väiksemad tööd, osavamatele osavamad tööd.

VANA AJA TUBA
II korrus väikses saalis, galeriis

Rännak vanas ajas saab alguse MÕNISTE TALURAHVAMUUSEUMI (5.- 6.12) ja VÕRU PÄRIMUMUSTANTSUFESTIVALI (7.12) toas.

Jutud ja laulud jõuludest.

VÕRU NOORTEKESKUSE vana aja mängutoas saab võita meelehead suusatades, lumesõda pidades ja vana aja hoovimänge mängides.

MEMMEDE KOHVIKUS soe jõulusai.

MINI-LOOMAAED

Sarve talu alpapakad.

Võite paitada ja maiust pakkuda.

Looduskoolis kuulete pererahvalt lugusid Sarve talu loomadest.

MÄNGUTUBA

VÕRU LOOVUSKOOLI mängutuba kõige pisematele (batuut, padjad jne).

PILET ETENDUSTELE:

„Pöialpoiss Nils Karlsson“ 8 €

„Karu Ott tahab magada“ 6 €

FESTIVALIPILET: 6 €
(töötoad, vana aja tuba, mini-loomaaed)

Sülelastele tasuta

müügil Võru Kandle kassas

LEADER EESTI

Võrumaa Partnerluskogu

Võru vald

Võru linn

VÕRUMAA KUTSEHARIDUSKESKUS

VÕRU PÄRIMUMUSTANTSUFESTIVAL

HEATEGEVUS

Inglipuul ootab täitmist 40 Võru lapse jõulusoov

Taaskord on lähenemas aeg, mil laste südamed põksuvad üha tugevamini saabuivate pühade ja jõuluvana kingikoti ootuses. Kuid meie hulgas on ka neid lapsi, kel ühel või teisel põhjusel võib soovitud kink unistuseks jääda. Just nende laste silmadesse rõõmu toomiseks on Maxima ja Eesti Lasterikaste Pere-de Liit kogunud üle Eesti kokku 1905 lapse kingisoovid, neist 40 Võru linnast, mille täitmisel saab kaasa lüüa igaüks.

Võru linnavalitsuse lastekaitse spetsialisti Merike Aasmäe abil kogusime kokku nende laste soovid, kelle peredele oleks väga suureks abiks, kui jõulurõõmu aitavad tuua hoolivad kaaslinlased. Selleks on Võru Maximasse kuni 8. detsembrini püstitatud Inglipuu 40 Võru lapse jõuluunistustega.

Igal Inglipuu sedelil on kirjas lapse nimi, tema vanus ja kingisoov. Inglipuu patrooni Gerli Padari sõnul on jõulusoovid enamasti hästi praktilised, näiteks joonistamiskomplekt, sportimistarbed või hooajalised riided. „Kuid on ka lennukamaid nagu näiteks puldiga helikopter. Võrus sooviti mitmesuguste mänguasjade kõrval ka näiteks noorteraamatuid „Kolmteist põhjust“ või „Ära armasta mind enam“,“ kirjeldas Padar.

Tänavuse, järjekorras juba 11. Inglipuu heategevusliku kampaania teeb eriliseks veel see, et kõrvuti kohalike omavalitsuste abiga välja selgitatud kingisoovidega on partneriks ka Eesti Lasterikaste Pere-de Liit. Seeläbi lisandub kingisaajate hulka kokku 500 suurest perest pärit last, kes kõik samuti omale ingli saavad.

„Meie eesmärk on, et juba jõuludeks on Eestis heade inimeste abil kokku pea 2000 last, kelle rõõmsad silmad ja nobedad näpud õhinaga inglite tehtud kingitusi avada saavad,“ lausub Gerli Padar.

Kõiki südamlikke Eesti inimesi head tegema kutsuma Gerli sõnul saavad nii võrokad kui ka kõik eestimaalased leida vastavalt oma südamele ja rahakotile sobiva kingisoovi, millega muuta ühe lapse jõulud õnnelikumaks ja säravamaks.

Kingikampaanias osalemiseks tuleb valida kaupluses asuvalt Inglipuult lapse jõuluunistus. Ostetud kingituse võib pakkimata kujul jätta poe infoletti või kassasse. Samuti võib Inglipuul olevaid kinke osta mujalt. Ja lisaks võib soovitud kingi ka ise valmistada ning tuua see samasse Maxima poodi, kust kingisoov võetud.

Kõikide Inglipuude asukohad leiab veebilehelt www.maxima.ee/inglipuu.

Regina Salmu,
Maxima Eesti meediasuht

KUUPILDIS

Võru noormees Kristofer Lupp tuli autode superkrossi karikavõitjaks

Kristofer Lupp (esiplaanil) kihutamas võidu poole...
Foto: Pille Russi

... ja teist korda võidetud rändkarikaga Pärnus hooaja pidulikult lõpetamisel. Foto: Kristjan Lupp

Kristofer Lupp (Mitsubishi Colt) võitis taaskord esikoha sõiduautode superkrossi Eesti karikavõistlustel, mille üheks eesmärgiks on olla hüppelauaks alustavatele autosportlastele. 19-aastane võrulan osales tänava seitsmest etapist koosnenud sarja viiel etapil, võites kõik sõidud nii esiveoga sõiduautode klassis kui ka kõikide masinaklasside parimaid koondanud superfinaalid. Võiduga kaasnes superfinaalide parimale mõeldud rändkarikas, mis anti Kristoferile üle pidulikult hooaja lõpetamisel 9. novembril Pärnus Villas Andropoff.

Superkrossi rändkarika võitis noormees ka 2017. aastal, enne seda on ta saavutanud terve rea võite erinevates sarjades.

KULTUURIPÄRAND

Moostes selgus parim uus võrukeelne laul

Võru keele nädala sündmuste raames korraldati Moostes 7. novembril uute võrukeelsete laulude võistluskontsert Uma Laul, kus parimaks uueks looks valiti Margit Õkva „Mõtõlus“. Konkurss muutis võrukeelse muusikamaailma veelgi kirevamaks ja küllap lisandub siit uut lauluvara ka võrukeste oma laulupeole Uma Pido.

Samalaadne konkurss toimus juba neljandat korda. Seekord korraldati ka eelvoor, kuhu saadeti rekordilised 44 laulu, millest 25 valis hindamiskogu lõppkontserdile.

Kontserdil kandsid erinevad muusikalised koosseisud ette 25 autori poolt loodud laule. Võistluskontserdile pääses nii üldsusele tuntud kui ka vähem teada muusika ja sõnade autoreid, teiste seas Aapo Ilves, Andres Määr, Erkki Peetsalu, Evar Riitsaar, Heiki Kelp, Jaagup Peetsalu, Jan Rahman, Kauksi Ülle, Kaupo Eliste, Margit Õkva, Mari Kalkun, Maris Mägi, Martin Mileiko, Pulga Jaan, Triinu Laan, Urmas Kalla jt.

Lõppkontsert oli stiiliselt väga mitmekesine – laule oli igale maitsele ja Võru linnaga tihedalt seotud inimestena astusid ette kas

laululooja või esitajana (või mõlemana) näiteks Heiki Kelp, Viljar Olesk, Andres Jukk ja noored lauljad Võru Gümnaasiumist.

Hindamiskogusse kuulusid muusik Celia Roose, laululooja Kait Tamra, koorijuht Küllike Joosing, Võru Instituudi direktor Rainer Kuuba ja Vikerraadio muusikajuht Sten Teppan. „Üks kultuur saab püsida siis, kui seda päriselt kasutatakse. Konkurss andis kindlust, et võrukeelses lauluilmas on põlvkondade vaheline järjepidevus. Suur rõõm on ka sellest, et kõik laulud olid nii erinäolised. Lauldi päevakajalistel teemadel, lauldi unistustest, mõni lugu võttis silma märjaks, teine pani saali kaasa laulma,“ rääkis žürii liige Rainer Kuuba.

Võistlejatele katsid auhinna-laua kohalikud ettevõtjad, võistlusele panid oma õla alla Eesti Kultuurkapital, Põlva vald ja Räpina Kultuurkapital. Tänu nende toetusele said korraldajad anda välja enam preemiaid, kui oli kavandatud.

Merike Tigas

Kõlab lastelaulu preemia pälvinud „Palvõ“. Esitavad Mari Kalkun ja Linda Tatsi. Foto: Ülle Urbas

PREEMIAD:

Peapreemia (Eesti Kultuurkapital): „Mõtõlus“, muusika ja sõnad Margit Õkva.

Lastelaulu preemia (Eesti Kultuurkapital): „Palvõ“, muusika Mari Kalkun, sõnad Triinu Laan.

Preemia (Eesti Kultuurkapital): „Palla käega“, muusika ja sõnad Aapo Ilves.

Publiku preemia: „No kos tu iPhone jäi!“, muusika ja sõnad Sirli Hellamaa.

Põlva valla preemia: „Önnõlõudmise laul“, muusika Mari Kalkun, sõnad Jan Rahman.

Põlva valla preemia: „Uma saadussõ poolõ“, muusika ja sõnad Urmas Kalla.

Räpina Kultuurkapitali preemia: „Külm astsõ tarrõ“, muusika Kaupo Eliste, sõnad Kaupo Eliste ja Martin Mileiko.

Räpina kultuurkapitali lastelaulu preemia: „Läämi kodo“, muusika Jaagup Peetsalu, sõnad Erkki Peetsalu.

Korraldaja: Võro Selts VKKF

Toetajad: AS Lõuna Pagarid, Coop Põlva, Eesti Kultuurkapital (rahvakultuuri sihtkapital, Põlva ja Võru ekspertgrupp), Eesti Muna OÜ, Ilumäe talu OÜ, Kubija hotell-loodusspaa, MTÜ Vana-Võromaa Käsitüü, Põlva vald, Räpina vald, Rahvakultuuri Keskus (meetmed „Regionaalse kultuuritegevuse toetamine“, „Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamine“), SA Mooste Mõis, SA Räpina Kultuurkapital, Savi talu, Sireli talu, Võru Instituut.

KOMMENTAAR

Merike Tigas, Võro Seltsi ja Võro Instituudi projektijuht, konkursi korraldaja

Mooste Rahvamuusikakooli muusikud panid vaheaegadel lustima kogu maja. Oli mõnus ja soe side esinejate ja publiku vahel. Oleme tänulikud kõigile laululoojatele. Nii neile, kelle muusika Mooste Folgikoja suurel laval kõlas, kui ka neile, kelle lugu seekord lõppkontserdile ei mahtunud. Uma Pido muusikatoimkond vaatab 2023. aasta peo laulukava kokku pannes läbi kogu teadaoleva võrukeelse lauluvara. Ka varasemalt konkurssidelt on ikka laule peole jõudnud ja küllap läheb nii ka seekord.

PIIRIÜLESED PRAKTIKAD

Võru loomeinimeste toimetustest liivalossis

Liiva-ATE koridor Võru galeriide tuuri aegu, seintel oma kunstnike maalid. Fotod: Janne Veetõusme

Aastaid tühjalt seisnud Liiva 11a asuva hoone teise korruse vallutas majaomaniku lahel loal ja südikal kaasabil pisut rohkem kui aasta aega tagasi MTÜ Võru Loomeseltsi tiiva all kamp kunstnikke, õmblejaid, muusikuid ja palju teisi loomeinimesi.

Kunstikorrus, mis sai endale nimeks Liiva-ATE, on ateljeede ning stuudiote näol loomeinimeste tööpaik, mis pole igapäevaselt avalikkusele avatud. „Iga idee vajab vahel rahu ja turvalist paika, kus idaneda ja vaikselt tuure koguda – ja mul on hea meel, et meil selline pesa on olemas,“ rõõmustab Liiva-ATE eksistentsi üle keraamik Piret.

Kunstikorrusel toimetas hetkel ühtekokku 15 loomeinimest: tekstiilikunstnik ja galerist Jana Huul, naha- ja tekstiilikunstnik Eleriin Seim, rätsep Anneli Hollo, kangatrükikunstnik Janika Solmann, keraamikud Piret Orion ja Urve Konksi, maalikunstnik ja graafik Toomas Kuusing, digikunstnik Kait Kübar, maalikunstnik ja tattoo artist Seppo Kahar, fotograaf Janne Veetõusme, kultuurikorraldaja Kristel Onno, stsenaarist ja videograaf Johan Kudu, maalikunstnik Tanel Tolsting, rahvusliku käsitöö tegija Marge Ojastu ning muusik Jörgen Kaus.

Kui ühte kohta satub palju sarnase mõttelaadiga inimesi, tekib

mõnus sünergia. ATE-s toimetavate loomeinimeste koosviibimise sümboolsust on tekkinud lühikese aja jooksul mitmeid erinevaid koostöövorme ja üksteist aidatakse vajadusel ka nõu ja jõuga. „Liiva-ATE seltskond on nii motiveeriv, et kahju oleks siia mitte kuuluda. Iga-sugused koosviibimised süstivad tegutsemistahet ja ühine tegutsemine annab sellele tahte rohkem hoogu juurde,“ sõnab naha-kunstnik Eleriin.

Keraamik Piret Orion näitab avatud uste päeval ühele külastajale, kuidas savist nõusid voolida.

Lisaks oma loominguga tegelemisele on hakanud Liiva-ATE seltskond aina tihedamini oma uksi linnarahvale avama. Iga paari kuu tagant korraldatakse avatud uste õhtuid, kus kõik huvilised saavad kunstnike ateljeedesse piiluda ja nende tegevusega tutvuda. Samuti viiakse läbi mitmeid töötubasid ja sündmusi. Näiteks on tehtud meisterdamistunde nii lastele, noortele kui ka täiskasvanutele. Lastega koos on meisterdatud nii

Vaade kunstikorruse siseruumist, ukse maalikunstnik Tanel Tolsting oma tegemisi tutvustamas.

helkureid kui ka tuunitud T-särke. Täiskasvanute seas on populaarsust kogumas „svipsis pintsel“ ehk lõbus ja pingevaba kunstitund koos veini ja snäkkidega. Lisaks avalikele sündmustele ollakse valmis võtma vastu ka tellimusüritusi – laste ja täiskasvanute sünnipäevapidusid, töökollektiive ja muid väiksemaid seltskondi. Liiva-ATE kunstnikud juhendavad ja aitavad ka täiesti algajatel luua oma esimese meistriteose. Samuti õpetatakse hea meelega lapsi joonistama, maalima, õmblema või muidu meisterdama.

„Igas Eesti suuremas linnas on suuremad või väiksemad kunstirühmitused ja -liidud. Tallinnas ja Tartus on kultuuriinimeste peatumispaiku, kus käiakse tutvustamas oma loomingut, korraldatakse vestlusõhtuid, toimuvad aktiivsed arutelud loominguga, kodulinna ja ühiskonna arengu teemadel. Sellised loomingulised majad, kort-sid ühendavad inimesi, kelle sees põleb teistsugune tuli,“ räägib Liiva-ATE üks eestvedajatest Jana Huul.

Liiva-ATE tegemistel saab silma peal hoida nende Facebooki lehel. Samuti leiab nende üritused ka kultuurikava keskkonnast.

Kristel Onno, Liiva-ATE kultuurikorraldaja

LIIVA-ATE

R 22. NOV20:00

*SVIPSIS PINTSEL #2

Lõbus maalimine täiskasvanutele koos veini ja snäkkidega. Oskuste pärast ei ole tarvis muretseda, sest varasemat kunstikogemust pole siin osalemiseks üldse tarvis. Oma tehtud töö saad endaga pärast koju kaasa. Osalustasu 30€.

K 27. NOV18:00

*MEISTERDAMISTUND TÄISKASVANUTELE

Meie nahakunstnik Eleriini juhendamisel saad endale teha origami stiilis ehte. Tunnis valmib omanäoline ja kaunis paberist dekoratsioon, mis sobib nii interjööri kui ka näiteks jõulukuusele. Osalustasu 10€.

L 23. NOV12:00

*MEISTERDAMISTUND TÄISKASVANUTELE

Meie rätsepa Anneli juhendamisel saad enda T-särgile tekstiilivärvidega kujundada mida iganes soovid! Võta kaasa heledamates toonides ühevärviline või triibuline T-särk ja osalustasuks olev 10€.

L 14. DETS12:00-17:00

AVATUD UKSED & VÄIKE DISAINITURG

Avatud uste päeval on kõigil huvilistel võimalus piiluda kunstikorruse asukate muidu avalikkusele suletud ateljeedesse! Väiksel disainiturul saab soetada nii kohalike Liiva-ATE kunstnike ja disainerite kui ka nende andekate sõprade loomingut.

MIS VEEL TOIMUB?

KUS ME ASUME?

facebook.com/liivaate

Liiva 11a, Võru

* Palume registreeruda ette kirjutades meilile voruloomeselts@gmail.com

PIIRIÜLESED PRAKTIKAD

Võru Gümnaasium arendab koostöösuhteid Gruusia koolidega

21.-25. oktoobri külastasid Võru Gümnaasiumi direktor Karmo Kurvits ning õppejuht Annely Hindrikson haridusdelegatsiooni liikmetena Gruusiat, täpsemalt Adžariat, mis on Gruusia koosseisu kuuluv autonoomne vabariik ja regioon ning asub riigi edelaosas Musta mere rannikul Väike-Kaukasuse mäestiku nõlvadel. Visiidi eesmärk oli tutvuda kohaliku hariduseluga, jagada oma kogemusi ning häid praktikaid, vaagida koostöökohti ning luua suhteid võimalike koostööprojektide tarvis. Delegatsiooni moodustasid Võru, Valga, Jõgevamaa, Tartu Tamme ning Jõhvi riigigümnaasiumide direktorid ja õppejuhid, haridus- ja teadusministeeriumi esindajatena asekanstler Robert Lippin ning koolivõrgu osakonna asejuhataja Ruth Opmann.

Reis ei toimunud päris tühja koha pealt. Kuna Valgamaa Kuse-õppekeskus sõbrustab grusiinidega juba pikka aega, siis nende kontaktidele toetudes see aset leidiski.

Haridusdelegatsiooni kohtumine Adžaria autonoomse vabariigi regionaalministriga.

Nädala esimeses pooles saime sisuka ülevaate Gruusia haridussüsteemist ning tutvustasime grusiinidele, millistes suundades liigub Eesti koolisüsteem, kohtusime Gruusia haridusministeeriumi esindajatega ning hiljem ka Adžaria autonoomse vabariigi sama valdkonna eest vastutava regionaalministriga.

Huvitava läbilõike Gruusia haridusest pakkusid külastatud koolid: füüsika-matemaatikakooliga keskkool Batumis, Inglismaa eeskujul loodud Buckswoodi rahvusvaheline erakool Tbilisis, kutseõppekeskus ning keskhariuskoolid Kobuletis. Põnevaks kujunes kohtumine kohalike koolide direktoritega, kus vastastikku tutvustati oma tegemisi ning võrreldi said tutvavaks riigigümnaasiumide süsteemi ning eripäradega. Arutelust kasvasid välja mitmed koostöömõtted.

Gruusia on juba üsna pikalt teinud Eestiga koostööd ning võtnud haridussüsteemi

uundamisel meist eeskujul. Koostöös on uuendatud õppekavasid, muudetud õpetajakoolituse süsteemi, arendatud õpetamismetoodikaid. Viimaste aastate jooksul on Adžaria koolidesse palju investeeritud (Tšehhi, USA jt), pa-nustatud nii õppetingimuste kui ka taristu parendamisse. Muutused ei tule üleöö, aga edasi astutakse üsna pikkade sammudega.

Rõõmu teeb, et koostöö jätkub, mitte lihtsalt riik riigiga, vaid ka koolide ja kooliinimeste vahel – suheldakse, käiakse külas ning õpitakse üksteiselt. Loode-tavasti aitavad selle külastuse käigus loodud kontaktid ja jagatud mõtted kaasa konkreetsetele projektidele ning ühiste ettevõtmistele. Seemned said selleks idanema pandud.

*Annely Hindrikson,
Võru Gümnaasiumi õppejuht*

Mõisas tegutseb MÕIS

Iga kool ei tegutse mõisas ja igas koolis ei ole MÕISa. Võru Gümnaasium on mõisas ja selles koolis on ka MÕIS.

Nagu Võru Gümnaasium sai sel õppeaastal viieaastaseks ka kooli õpilasesindus – mõistlike õpilaste iseseisev selts ehk MÕIS. Samamoodi nagu kool on MÕIS liikunud iga aastaga küpsema ning väljakujunenuma vormi poole. MÕIS ei tegutse ju iseenda pärast, vaid selleks, et õpilaste hääle paremini kuuldavaks teha ja koolielu neile huvitavamaks muuta, samas õpilastele kooli juhtkonna ja õpetajate arvamusi vahendada. Oma viien-dal tegutsemisaastal on MÕIS tänu aktiivsetele liikmetele jõudnud sin-namaale, et mitmesugused kooliga köidetud üritused toimuvad pea-aegu igal nädalal.

MÕISA tegutsemisaasta algas tänavu kooli sügiskontserdil, kui kõigile kuulajatele küpsetati

vahvleid. Sellest alates toimuvad koolis iga kuu viimasel neljapä-val filmiõhtud, mis pakuvad õpilastele tasuta filmielamust koos popkorniga.

Kooliaasta alguses korraldasime ülekoollise küsitluse, et saada teada, mida kaasõpilased soovivad koolielus hoida, mida muuta, millistest üritustest ja kohtumistest osa saada, millistes huviringides osaleda.

MÕISA eestvõtmisel toimus muusikaviktoriin, veel aitasime koolis korraldada Vunki mano! loometalguid ning püüdsime muuta meeleolukaks kooli kassi sünnipäeva. Seda peetakse igal reedel, mis langeb 13. kuupäevale. Sel õppeaastal saame sel puhul midagi ette võtta veel kahel korral. Rahvusvahelise toidupäeva puhul kogus Võru Gümnaasium MÕISA algatusel Võru Toidupangale 73 kg toiduabi.

Praegu korraldab MÕIS lauatenniseturniiri ning planeerib kooli juhtkonnaga koostöö arendamist toetavat üritust. MÕIS ei piirdu aga vaid koolis askeldamisega. Näiteks osaleti üheskoos teiste Võru Gümnaasiumi õpilastega maailmakoristus-päeva aktsioonis. Selle käigus õnnestus Kose metsast kokku korjata üle kahekümne viie kotitäie prügi. Meie tegu leidis üleilmset tunnustust: internetiportaali Red-dit üles pandud pilt korjatud prügi-st pälvis üle 14 000 laigi.

Koristus-päeva kõrval on MÕIS esindanud ennast ka teistel kooli-välistel üritustel. Üheskoos Pihkva õpilastega istutas MÕIS puid Võru dendroparki ning oli esindatud nii Kandles toimunud karjäärpäeval kui ka Eesti Õpilasesinduse Liidu koosolekul.

*Karl Jõrgen Lööper,
MÕISnik*

**Võru Gümnaasiumi
õpilasesindus MÕIS. >**

Võru õpetajad Euroopa Parlamendis. Foto: Ene Moppel

Võru õpetajad käisid Euroopa Parlamendiga tutvumas

Oktoobri vahel käisid Võru õpetajad Strasbourgis tutvumas Euroopa Parlamendi tööga. Selleks lendasime Riist Stuttgarti ja sealt jäi paari tunni bussisõidu kaugusele Strasbourg. Enne tutvumist Stuttgarti kuningliku kesklinnaga. Just siin oleks kunagi jalutanud ka Württembergi printsess Augusta Caroline, Boris Johnsoni esiema, kui ta Koluvere lossis poleks surnud. Külastasime põnevaid muuseume nii Stuttgartis kui ka Strasbourgis ning püüdsime aru saada, mis toimub Euroopa südames. Silma jäid põllumeeste meeleavaldus ja protesti-miiting Türgi sõdimise asjus.

Meie 25-liikmeline Võru põhikoolide õpetajate grupp veetis vaheaega sisukalt ja

harivalt. Kaks põhikooli meil linnas ongi – veame sama haridusvankrit ja see reis andis võimaluse naaberkooli õpetajatega paremini tutvuda. Võin lõpuks laenata sõnad meie kohalikult kirjandusklassikult:

*Kahetsusta, kullad vennad,
Käigist ei või kasvaneda!
Ülemaks kui hõbevara,
kallimaks kui kullakoormad
tuleb tarkus tunnistada!*

*Mis ma muidu võõralt maalta
Kasulikkude olen künnud,
Salalista sahanenud,*

*Sellest saab elu otsani
Mehel meeles mõtlemista.*

Meenutamisväärselt ja mõtlemapanevat kogunes omajagu. Mis konkreetselt tundi või kooliellu jõuab, selgub hiljem, kuid juba praegu on meil värskem ja selgem pilt Euroopa Liidust ja meie poliitikute rollist ning vastutusest.

Et ülevaade ei jääks ühekülgseks, saavad sõna ka reisikaaslased.

*Raili Leesalu,
Võru Kreutzwaldi Kooli
eesti keele ja kirjanduse õpetaja*

VAHETUD MULJED

Meeli Palujõe (Võru TG)

Juba 12 aastat töötab meie linna endine elanik ning minu hea tuttav Maaja Lepp-Kronberg Strasbourgis Euroopa Nõukogus. Suvel, kui ta oli Eestis puhkusel, leppisime kohtumise kokku. Hea, et on „oma naine“ Strasbourgis.

Läbisime turvakontrolli, saime rinda külastajakaardid ning meie väike 4-liikmeline delegatsioon oligi suursuguses Euroopa Nõukogu hoones, kus järgmisel päeval said kokku liikmesriikide parlamentide spiiikrid. Kuigi hoone on suur, on iga maa tugiteenistuse ruumid väikesed. Euroopa Nõukokku kuulub 47 riiki Euroopast ja Aasiast ning peamisteks tegevusvaldkondadeks on inimõigused, haridus ja kultuur, samuti sotsiaalsed õigused. 1950. aastal võeti vastu Euroopa inimõiguste konventsioon.

Töökeelteks on prantsuse ja inglise keel. Prantsuse keel on ka Maaja Kronbergi töökeeleks ja selle õppis ta selgeks kohapeal. Õppida pole kunagi hilja.

Õhtupoolik Euroopa Nõukogus oli asjalik, meeldiv ja kasulik.

Reelika Reiljan (VKRk)

Reisi tippheteks oli 24. oktoober, mil leidis aset Euroopa Parlamendi külastus ja kohtumine eurosaadik Marina Kaljurannaga.

Sõitsime trammiga sihtkohta. Edasi tuli läbida turvakontroll, et pääseda Euroopa Parlamendi hoonesse, mis on inspireeritud Paabeli tornist. Kuna jõudsime kohale korraliku ajavaruga, saime hoone siseõues ringi vaadata, pildistada ja poolakate kingitud kivimuna imetleda. Pärast mõningast ootamist juhutati meid loengusaali, kus kohtusime särava ja rõõmsameelse Marina Kaljurannaga, kes rääkis meile tööst ja elust eurosaadikuna. Diplomaadina tunneb ta ennast uues ametis hästi – suhtlemine, tutvuste loomine ja läbirääkimised ei valmista talle raskusi. Marina Kaljurand on täisilge kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonis, esimees EL-i – Armeenia parlamentaarses partnerluskomitees, EL-i – Aserbaidžani parlamentaarses koostöökomisjonis ja EL-i – Gruusia parlamentaarses assotsieerimiskomitees. Isiklikuks väljakutseks peab ta aga tööd tööstuse, teadusuuringute ja energetikakomisjonis, kus tal on täita asendusliikme roll.

Marina Kaljurand rääkis meile ka Eesti eurosaadikute omavahelisest läbisaamisest ja koostööst, hääletamisprotsessist ning hetkel kõige põletavamast teemast – Euroopa Komisjoni volinike kuulamisest. /.../

Edasi rääkis meile ülevaatlilikult Euroopa Liidu ajaloo, ülesehitusest ja ülesannetest Jana Jalvi-Robertson. Ühiskonnaõpetuse õpetajana panin kohe tähele ta väga head slaidiesitlust ja lihtsaid selgitavaid näiteid, mida saan enda tundideski kasutada. Teooria selgeks tehtud, viidi meid lõpuks ka täiskogu saali, kus leidis aset hääletus. Nii nagu Marina Kaljurand nentis on hääletuse näol tegemist tõise gümnastika ja tähelepanuharjutusega, sest sellise tempo juures on järg kiire käest kaduma. Kiire nupule vajutus, kae tõstmine ning juba oligi otsustatud, kas resolutsioon on vastu võetud või mitte. Hoolimata eestikeelsest sünkroontõlkest jäi kohapeal arusaamatuks, mille poolt või vastu siis täpselt hääletati ning kohati ka aplodeeriti. Hiljem selgus, et arutelu all oli resolutsioon „Otsimis- ja päästmisoperatsioonid Vahemerel“, mis hääletas 290:288 tagasi lükati. See muidugi näis erilist rõõmu valmistavat parempoolsetele fraktsioonidele, kes tuliselt võitlevad immigratsiooni vastu.

Käik Euroopa Parlamendi oli silmaringi avardav ning tore oli vahetult kogeda ja näha seda, mida ühiskonnaõpetuse tundides õpilastele räägin.

KELL KUI TERVISLIKU AJA PLANEERIJA

Kui käesoleva aasta aprillis Võrumaa pikamaajooksude sarja hooaeg Haanjas Vaskna järve jooksuga käima tõmmati, algas omamoodi ajaarvamine sadadele enda tervisest ja headest emotsioonidest lugu pidavatele inimestele.

Nimelt sai igalt sarja kaheteistkümnelt etapilt medali, milledest hooaja lõpuks töötas kokku saada uhke seinakella. Vahva on tõdeda, et oktoobri lõpus said oma medalitest kokkupandud ajanäitaja talveajale keerata juba rohkem kui 160 suurt ja väikest jooksjat-kõndijat. 100 neist ei vajanud lisatunde ehk siis olid kohal kõikidel etappidel, kuid pisut enam kui 60 inimest vajasid 12 tunni kokku saamiseks ka lisa-aega (3 etappi on traditsiooniliselt võimalik järele teha nn järeleaitamistundides).

Number 12 on ajaarvamises mitmetähenduslik – aastast on 12 kuud, ööpäev koosneb kahest 12-tunnisest kellaringist ning Võrumaa pikamaajooksude sarjas on 12 etappi. Igale inimesele on vaja kella, milleta ei ole võimalik aega planeerida – pidev hiline mine või liiga vara kohale jõudmine raiskavad aega. Kella tundmine hoiab aega kokku ning seda jääb rohkem ka iseenda jaoks. Kui sul on seinal kell, mis koosneb jooksude medalitest, annab see lisaks täpsele ajale kindlasti ka meeldetuletuse, et sa ei unustaks kiirete asjatoimetuste keskel ka oma tervisele mõelda ning näiteks jooksma või kõndima minna. Eelkõige just selleks ongi Võrumaa pikamaajooksude sarjast saadud kell mõeldud.

Puslemedalid on jooksusarjas auhinnaks olnud juba kolm hooaega ning nende eesmärk on motiveerida suuri ja väikseid järjepidevalt liikuma, sest 12 tõsisemat sportlikku pingutust eeldavad ka etappide vahel kodust väljumist. Lahe on sellise järjekindla tegutsemise eest mälestuseks saada midagi toredat, olgu selleks siis piltmõistatus, sõnamäng või seinakell.

„Auhinna peab ikka igaüks ise endale välja teenima!”

Korraldajate meele teeb mõnevõrra nukraks aga tõsiasi, et on ka vastupidine efekt – medalitest kokku pandav auhind on niivõrd atraktiivne, et õhutab ka erinevatele skeemitamistele. Kõige enam kogutakse medaleid neile, kes ei taha või ei viitsi ise jooksudele kohale tulla. Eriti paistab silma enda või tuttavate lastele meelehea kogumine. Ent palju toredam on ka lapsel endal suureks kasvades auhindu vaadata teada, et ta on selle ise kokku jooksnud-kõndinud – täiesti tema enda tegu! Kuidas seletada aga auhinda, mille saamiseks inimene ise panustanud polegi? Eriti veel, kui lapsel selle kogumise ajal veel endal jalgu ei olnud. Võrumaa pikamaajooksude sari erinebki teistest suurtest sarjadest just selle poolest, et mudilaste distantsidel saavad rajale vaid juba ise omal jalal liikuvad lapsed – kiirus pole ju oluline! Süles ja vankris osalejaks registreeruda ei saa. See võib mõnele lapsevanemale tunduda küll ülekohtune, kuid

spordiüritused on mõeldud eelkõige osalejate endi liikuma ergutamiseks, mitte laste teistele näitamiseks või nanni kogumiseks. Sama mõte kehtib ka täiskasvanute kohta – teeme ikka ise sporti enda heaks! Kui tundub, et 12 etappi jooksusarjas on palju, siis kellateema jätkuks – keskel läbi kulub nendele aasta 8760-st tunnist vaid 24. Arvud näitavad väga marginaalset aega!

Võistlusarvestust peeti kolmes kategoorias: MN12, MN14 ja MN16-60. Noorimas vanuseklassis jõudsid poistest esikolmikusse Daniel Varikov Võru vallast ja Sander Koobak Võrust ning Manivald Jakobson Põlvast, tüdrukutest kolm võrukat – Carolina Roomets, Anna-Maria Säre ja Regina Parv. N14 klassis parimad tüdrukud olid Liivika Paas Missost ning Carena Roomets Võrust ja Kädi-Liis Mäets Võru vallast. M14 vanuseklassis vallutasid poodiumi Risto Kalju Tallinnast, August Jakobson Põlvast ja Sten-Jörgen Leis Võrust. Põhidistantside absoluutarvestuses jõudsid meestest esikolmikusse Rauno Jallai Võrust, Eno Vahtra Tartust ja Margus Koor Võrust, naistest Marion Tibar Tallinnast ning Sirli Hanni ja Consuelo Laanemäe Rääim Võrust. Arvestust peeti ka perekondade, asutuste ja klubide kategooriates. Kõik 12 etappi tegi kaasa 9 vähemalt 3-liikmelist perekonda: Raudsik, Major, Puusalu, Salumets, Rüga, Hussar, Jänksid, Peide ja Perlov. Lasteaedadest oli aktiivsem Okasroosikese lasteaed, koolidest Võru Kreutzwaldi Kool ning spordiklubidest Võru Suusaklubi. Sportlikult aktiivsem töökollektiiv on Võrumaa Toidukeskuses. Rõõmu teeb ka kõndijate ning mini- ja lühikeste distantside jooksjatest osalejate arvu suurenemine. Kõikvõimalikud protokollid ja punktitalbid leiab Võrumaa Spordiliidu kodulehelt www.vorumaa-spordiliit.ee.

Täname kõiki sarjas osalenuid, toetajaid, etappide korraldajaid ja abilisi, kes hooajal meiega olid! Sarjas sai vähemalt ühe etapi kirja 2222 inimest, kellest 100 tegid kaasa kõik 12 etappi (ilma järeleaitamistundideta). Osalus-kordi kogunes kokku 7669. Järjepidevus on spordimeelsuse ja tervelt elatud aastate võtmesõna ning just järjekindlat koos sportimist meie jooksusari kõige tähtsamaks ka peab.

2020 on sarja juubeliaasta – aprillis alustab Võrumaa pikamaajooksude sarja 10. hooaeg. Millised motivatsioonipaketid teid kõiki seal ootavad, sellest juba uuel aastal! Aga veel enne seda saame teie kõigiga kohtuda 1. detsembril HeaTegevusJooksul, mille abil kogume toetust oma andekatele ja lootustandvatele noorsportlastele. Seejärel jääme lume ja Võrumaa suusasarja ootele.

#vorumaa-spordib

Osalejaroheim etapp oli Võru-Väimela maanteejooks

AITÄH!

SARJA HOOAJA SUURIMAD TOETAJAD:

**5. HEATEGEVUS
JOOKS**
1. DETSEMBER 2019

**8 JA 4 KM JOOKS JA KÕND
VÕRUMAA TUBLIMATE
NOORSPORTLASTE TOETUSEKS!**

OSAVÕTUTASU ALAMMÄÄR ON 5 EUR,
MUDILASTE JOOKSUL 2 EUR.
TOETUS VOIB OLLA KA SUUREM, MIDA ROHKEM,
SEDA VÄÄRIKAMALT SAAME OMA
NOORI TUNNUSTADA!

JOOKSU JA KÕNNI START 13.00
MUDILASED PÄRAST VIIMAST FINIŠEERUJAT

NÄITA, ET HOOLID MEIE NOORSPORTLASTEST
JA NENDE SPORTLIKEST SAAVUTUSTEST!

WWW.VORUMAASPODILIIIT.EE

KORVPALL

Parksepa SK/Võru Korvpalliklubis sirgub lootustandev järelkasv

Parksepa Keskkooli spordihoones peetud XXVIII rahvusvahelise korvpalliturniiril sai peamiselt Võru linna lastest koosnev Parksepa SK/Võru KK poiste U10 vanuseklassis hinnatava teise koha. Võitis Tartu vald/Lähte, kolmanda koha pälvis KK Valgamaa/Värsk. Koduvõistkonna parimaks mängijaks tunnistati Simon Vendla.

U17 noormeeste turniiril esikoha võitnud Parksepa SK/Võru KK-le järel tõusis teisena poodiumile Tartu Kalev/Palliklubi ja kolmandana Aluksne SK/Madona SK. Koduvõistkonna parimaks mängijaks tunnistati Egert Suvi ning kogu turniiri parimaks mängijaks samuti väljakuperemeeste ridades mänginud Roland Mikson.

Neidude/naiste 3 x 3 turniiri võitis Tartu Kalevi U18 I koosseis.

Koduturniiril tubli tulemuse saavutanud Parksepa SK/Võru KK U10 vanuseklassi poisid.

KOMMENTAAR

Kalev Palo, Parksepa Spordiklubi esimees

Parksepa XXVIII korvpalliturniiri noortele on tulemuslikult lõppenud. Parksepa Spordiklubi/Võru Korvpallikooli praegune põhituumik saavutas oma elu esimesel turniiril tubli teise koha ja on minemas suurde mängu – Eesti Mikrode meistrivõistlustele korvpallis. Poistel sädet on ja loodame, et korvpall on Võrus jätkuvalt elujõuline.

Neidudele korraldasime seekord koos naistega 3 x 3 turniiri, et tõsta Eesti reitingut, kuna 3 x 3 korvpall on nüüd olümpiaala ja Eesti naised püüavad ka sinna jõuda.

Vanemate noormeeste võit jäi koju ja Lõuna-Eestis oleme Tartu järel täiega pildis. Loodame oma järelkasvult tegusid ka meeste klassis.

NOORSOOTÖÖ

Võru traditsiooniline Kesköökoss liitis sadu noori

Võru Linna Noortekogu jätkas Võru Kesköökossu traditsiooni tänavu 25. oktoobril Võru Spordikeskuses juba 17. korda toimunud turniiriga, mis tõi platsile ja selle äärde ligi 300 noort.

Võistlejad nautisid võistlust ning pealtvaatajad elasid kaasa. Pealtvaatajatele tehti erinevaid mänge ja tuju hoidis üleval moderaator Joosep Kurm. Kõikidel osalejatel oli võimalus võita toetajate poolt välja pandud auhindu.

Seekordne sündmus avati suure avashowga, kus esinejateks olid segarahvatantsurühm Hopser, Just Tantsukool, JJ-Street ja EMOP Productions. Öhtu jätkus pingeliste mängudega ning võistluse käigus jõudsid ka noorsootöötajad pidada omavahel ühe vinge mängu, mis tõi

nii mängijatele kui ka pealtvaatajatele rohkelt emotsioone.

Autasutamise käigus anti eriauhind noorsootöötajatest koosnevale Võrumaa Noorsoonõukojale võistkonnale (Airi Parv, Katriine-Maria Orula, Sandra Erik), kellele sündmuse keskel tegid väljakutse ka Võru Noortekeskuse töötajad. Mängu võitis Võru Noortekeskuse meeskond.

Vanemas vanusegrupis tõusis esikohale Korvpalliklubi Valgamaa (Märten Punt, Alo Korju, Tenno Liivatalu, Olver Kaljuvee) ning nooremas vanusegrupis võistkond Shooters (Andris Smorodin, Kris Hermann, Egert Suvi, Kevin Urb).

Parksepa XXVIII rahvusvaheline korvpalliturniir (27.–29. septembril Parksepa Keskkooli spordihoones)

● **U10 poisid** (võistkondade paremusjärjestus, parimad mängijad ja treenerid): 1. Tartu vald/Lähte (Airon Adamka, treener Ivi Kaljuvee), 2. **Parksepa SK/Võru KK** (Simon Vendla, treenerid Udo Saidla ja Kalev Palo), 3. KK Valgamaa/Värsk (Hugo Lepik, treenerid Olver Kaljuvee ja Brendon Paidra), 4. Tartu Ülikooli KK (Lukas Krull, treener Kaiti Vasiljeva). Turniiri parim mängija: Karl Mihkel Karu (Tartu vald/Lähte).

● **U17 noormehed** (võistkondade paremusjärjestus, parimad mängijad ja treenerid): 1. **Parksepa SK/Võru KK** (Egert Suvi, treenerid Kalev Palo ja Udo Saidla), 2. Tartu Kalev/Palliklubi (Georg Edward Piil, treener Priit Paama), 3. Aluksne SK/Madona SK (Arvis Šilinskis, treenerid Agnis Bekeris ja Eltna Karaseva), 4. KK Valgamaa/Värsk (Tõnn Mihkel Raju, treenerid Brendon Paidra ja Olver Kaljuvee).

Turniiri parim mängija: Roland Mikson (Parksepa SK/Võru KK).

● **Neiud/naised 3 x 3**: 1. Tartu Kalev U18 I, 2. Hispaania, 3. Tartu, 4. Patune Pool, 5. Kristi, 6. Seeniorid, 7. Tartu Kalev U18 II, 8. Parksepa U18, 9. Aluksne U18.

Mikrode rikkalik auhinnalaud.

LASTEAIALOOD

Päkapiku lasteaias saadi robotikaga sõbraks

Sellest õppeaastast alates toimub meie lasteaias robotikaring 6–7-aastastele lastele. Oleme mitmeid aastaid osalenud HITSA robotikaseadmete taotlusvoo-
rus ja saime ka viimasel korral sellele projektile rahastuse. Projekti raames osteti uued robotikaseadmed, mille programmeerimiseks ei pea kasutama nutiseadmeid.

Oktoober oli Päkapiku lasteaias robotikaga tegelemise kuu. Kõik rühmad valisid kuu jooksul laste võimetele ja vanusele vastava robotikavahendi, millega sai tutvuda ning programmeerimist proovida.

Kõige populaarsemateks seadmeteks osutusid BlueBot ja Ozobot. Unistajate rühm kutsus robotikategevusi läbi viima lapsevanema, kes oli ette valmistanud ülesanded, mis kinnistasid laste lugemis- ja arvutamisoskust.

14. oktoobril toimus lasteaias Code Week'i töötuba. Code Week on Euroopa Liidu programmeerimisinädal. See on rohujuuretasandi algatus, mille eesmärk on õpetada inimestele lõbusal ja kaasahaaraval viisil programmeerimist ja digitaalset kirjaoskust. Töötluppa tulid lapsed koos ema või isaga. Poole tunni jooksul tegelesime liiklusteemaliste ülesannetega – koos nuputati, millised liiklusteemalised sõnad on segi aetud. Järgnes käeline tegevus robotile liiklusmati meisterdamise näol. Seejärel panime robotid liikuma ning vastavalt liiklusmärkidele koduteed leidma. Lõpetuseks said lapsed ja vanemad ülesande leida tahvelarvuti abil liiklusemärgile vastav tähendus.

Loodetavasti tekkis mõnel osalejal soov ka edaspidi arendada oma digitaalset loomingulisust. Kuu jooksul said õpetajad julgust juurde, et lõimida robotikat teiste õppetegevustega.

Sillertin Simm,
Võru Lasteaed Päkapikk robotikaringi juhendaja

Ninatarkade rühma lapsed koos BlueBotiga „seenemetsas”. Foto: Netti Rosenberg

MÄNGUDE LAAT!

6. detsembril
kell 16.00 – 18.00
Sõlekese lasteaias

See on laat, kust jõuluvana ostab oma kingikotti lastele arendavaid mänge ja päkapikud sussi sisse magusat!

Jõuluaeg 20. detsember kuni
Näpustuudios

Meisterdamishommikud kooliklassidele

Meisterdamistunnid mudilastele

E või T • 17.00 – 18.30 • 5€/kord

Kingiabi isetegijale

N • 17.30 – 20.00 • 6€/kord + materjal

E - R
9.00 - 19.00
**KÄSITÖÖ
JÕULUMÜÜK**

f Aila Näpustuudio

Registreerimine ja lisainfo:
ailastuudio@gmail.com või 50 79 920 (Aila Kikas)
Asume Võrus, Jüri 19a (Polikliiniku majas), I korrusel.

Võru Kesköökoss 2019 toetajad:

Rauameister, Forega Logistics, Võru linn, Võru Betoon, Pegatron OÜ, Väimela Tervisekeskus, Maanteeamet, Värsk sanatoorium ja veekeskus, Ränduri Külalistemaja Pubi, Taarapõllu talu, Kubija hotell-loodusspaa, Salvast, Eesti Korvpalliliit, Hämsaare Puhketalu & Hämsa Kõrts, Club Tartu, Georgi hotel, E-Piim, Värsk Vesi, Leeri Lillesalong, Võrumaa Teataja, ADexpert OÜ, Kaguakeskus, Coop Võru, Võru Seeder OÜ, Võru Airsoft, Coca-Cola, Kuninga talu, Magaziin, Helitehnika rent Amerlon OÜ, Võru Noortekeskus, Võrumaa Noorte Tugila, Sportreklaam.

< Hetk tulisest pallilahingust vanemas vanusegrupis. Foto: Merit Mehik

RAAMATUTUTVUSTUS

Eesti Vabariik 100 raamatusari Võrumaa rahva- ja kooliraamatukogudes

Ülevaatesari sündis EV100 raamatusarja kolleegiumi (koosseisus Mart Orav, Aleksei Lotman ja Peeter Saari) kaasabil ning ilmus EV100 juhtkomitee ja kirjastuse Post Factum koostöös aastatel 2018–2019.

Asjatundjate pilgu läbi saab ülevaate 43 Eesti elu valdkonnast ja selle arenemisloost läbi saja aasta – riigist, poliitikast, põllumajandusest, teedest, postmarkidest kuni disaini ja moekunstini.

Raamatusarja raamatuid saavad lugeda tänu annetusele – EV100 kingitus – rahva- ja kooliraamatukogude lugejad üle Eesti. Võrumaal said annetuse Antsla, Haanja, Kuldre, Lasva, Obinita, Puiga, Sänna, Varstu, Vastseliina, Värska raamatukogud ja Võrumaa Keskraamatukogu. Kooliraamatukogudest on annetuse võrra rikkamad Võru Kreutzwaldi Kool, Võru Kesklinna Kool, Parksepa Keskkool, Võrumaa Kutsehariduskeskus, Rõuge Põhikool ja Antsla, Vastseliina ning Võru gümnaasiumid. Võrumaa Keskraamatukogu kanda jäi raamatute toomine Eesti Hoiuraamatukogust ja jagamine kingisaajatele.

Siinkirjutajale on muidugi südamelähedasemad „Eesti raamatu 100 aastat. Käsikirjalisest teosest digiraamatuni“ ja Cornelius Hasselbalti „Eesti kirjanduse 100 aastat. Siuru kevadest kirjanikupalgani“. Kahes osas ilmus Mart Laari ja Toomas Hiio „Eesti riigi 100 aastat“. I osas käsitletakse ajajärku maapäevast Otto Tiefi valitsuseni ja II osas rahvusvahelise õiguse pelgupaigast Euroopa Liidu eesistumiseni.

Raamatud on väga tänuväärne kingitus kõigile eestlastele oma riigi 100. sünnipäeva puhul.

Inga Kuljus,
Võrumaa Keskraamatukogu direktor

› Eesti Vabariik 100 raamatusari Võrumaa Keskraamatukogus. Foto: Signe Pärnaste

Leokite ja Sõmerpalu saaga sai juurde veel ühe aasta

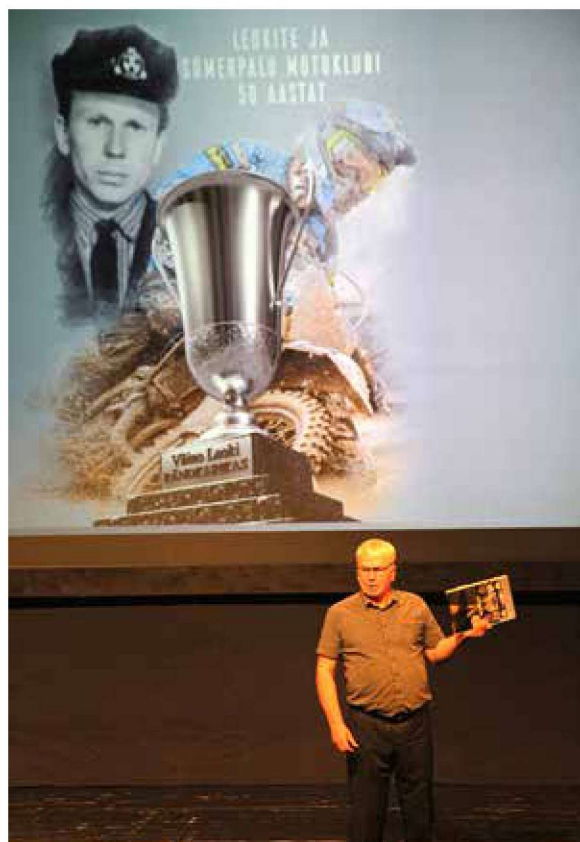
Mullu sügisel trükist ilmunud raamat „Leokite ja Sõmerpalu motoklubi 50 aastat“ on aastaga muutunud veelgi paksemaks, kuna sinna on nüüd lisatud ka klubi 2018. aasta lõpuosa ja 2019. aasta vägiteod. Raamatu täiendatud tiraažiga sai tutvuda 1. novembril Kandles toimunud Sõmerpalu motoklubi hooaja pidulikult lõpetamisel, kus veelgi kopsakamaks muutunud üllitist klubi sõpradele ja toetajatele jagati.

Raamat kajastab läbi klubi praeguse eestvedaja Aivar Leoki meenutuste ja rohkete fotode Võrumaale kuulsust toonud Leokite motodünastia ja võrulastelegi hüppelauaks olnud Sõmerpalu motoklubi viimase 51 aasta sündmusi. Nagu varem ilmunud raamatutes („Sõmerpalu motoklubi 1968–2008“, „Leokid ja Sõmerpalu motoklubi 1968–2013“ ja „10 aastat Sõmerpalu krossi Väino Leoki rändkarikale“) on autori mõtted kirja pannud Sõmerpalu motoklubi omaaegne pressiesindaja, tänane Võru Linna Lehe toimetaja Ullis Guth. Raamatu on kujundanud Wildeline OÜ.

Eesmärk on väärtustada klubi ja Leokite motodünastia looja Väino Leoki pärandit – tegusid ja saavutusi, mille läbi on Sõmerpalu, Võrumaa ja Eesti tuntud motokrossimaailma kõige teravam tipus. Raamatu autor on öelnud, et saab oma isa tegudest aastatega üha rohkem aru ega jätkka neid imetlemast ka praegu, kui Väino Leoki surmast on möödunud juba 12 aastat.

Ullis Guth

< Sõmerpalu motokrossi kõige pikaajalisema toetaja Förmann NT üks asutajaid Henni Nassar uuendamas raamatu uusi peatükke.

Sõmerpalu motoklubi eestvedaja Aivar Leok Kandle lavalaudadel täienenud raamatut demonstreerimas. Fotod: Ullis Guth

Mõned põhjused raamatu „Leokite ja Sõmerpalu motoklubi 50 aastat“ täiendatud tiraaži väljaandmiseks:

- Sõmerpalu motoklubi osales 2018. aasta lõpus, vahetult pärast raamatu ilmutist Lõuna-Ameerikas Tšiilis ISDE rahvusvahelisel 6-päeva endurool, kus koosseisus Ivo Steinbergs, Martin Leok ja Elary Talu võideti klubide arvestuses võistkondlikud hõbemedalid. See tähendab omal ajal sovhoosist välja kasvanud motoklubile unelmate täitumist ning on ühtlasi klubi poole sajandi pikkuse ajaloo kaalukaim võistkondlik saavutus. 28 riigi 106 klubi konkurentsis tuli Sõmerpalu meestel tunnustada vaid Itaalia klubi paremust, selja taha jäeti tugevad Rootsi, USA ja Inglismaa klubid. Saavutatuga kaasnes Eesti motoföderatsiooni tunnustus „Aasta mototegu 2018“.
- Raamat sisaldab nüüd ka Sõmerpalu MK 50. juubelitepeo kokkuvõtet.
- Ainsa sportlasena maailmas motokrossi MM-il rohkem kui 250 etapil osalenud ja üle poole tuhande stardi teinud, tänavu MX1-klassis hooaja kokkuvõttes pikkuse ajaloo kaalukaim võistkondlik saavutus. 19. aastat järjest rahvuste krossil. Legendaarse krossisõitja panus aitas Eesti koondisel saavutada juba kolmandat korda ajaloos kõrge neljanda koha.
- Lucas Leok tegi 2018/2019 hooaja Adrenalin Arena Kids Cupi 50 cm³ masinaklassis puhta töö, võites kõik kolm etappi ja kuus võistlussõitu. Tänavu tuli ta 7-aastaselt motokrossi 50 cm³ masinaklassi Eesti meistriks ja võitis ka 50 cm³ klassi Eesti noorte karikavõistlused. Tubli sissejuhatust Leokite neljanda põlve tiitlivõitudele on sellega tehtud.

AJALUGU

Elust Võru linnas 1915. aastal

Ära uppuda

tahtis kolmapäeval Tammulast üle tulles keegi piimatootja naisterahvas. Õnneks olnud temal suurem kepp ühes, mille põigiti jää pääle saanud wisata ja sellega ennast wee pääl hoida kuni äärest appi saadud.

Jää ei ole kaugeltki veel nii kõwa, et tema pääl käia võiks, sellepärast ülejäre rahvale kannatust, kuigi iga söögiaine tooja meile oodatud külaline on.

Wõru Teataja nr 88, 06.11.1915

Mis see on?

Kui „Soopalust“ mööda raudteejaama ehk surnuaiale minna, siis võib siin ümbruses tee pääl tihti mehi näha, kellede jalad neid wägisi kraawi weavad. Kurjad keeled teawad kõnelda, et niisugust rohtu, mis seda „imet“ sünnitab, siit ümbrusest saada olewat. Kuid see võib ka wale olla . . .

Wõru Teataja nr 89, 10.11.1915

Vanu ajalehti sirvis
Võru Gümnaasiumi raamatukoguhoidja
Maris Kütt

ÜRITUSED

- 22. novembril kell 17 Holger Oidjärve raamatu „Umajooga ja terviseabi“ tutvustus konverentsisaalis.
- 27. novembril kell 13 Kristina Mullamaa loeng „Rootsi kirjandus – lugemist väärt“ konverentsisaalis.
- 4. detsembril kell 14 Kella Kahe Kirjandusklubi tutvustab Ursula Zimmermann raamatut „Armastuse aastaring“.
- 10. detsembril kell 17 mälumängutund mõttetöas.

NÄITUSED

- Raamatunäitus „Pallas 100“ lugemissaalis. Esemad Võrumaa Muuseumi kogust.
- Mirjam Mölder-Mikfelti maalinäitus „Hingestatud maalid“ konverentsisaalis.
- Näitus „Paadipögenikud 1944. Nelja paadi lood“ mõttetöas.

LASTEOSAKONNA ÜRITUSED

- 7. detsembril kell 13.30 Edgar Valteri maalinäituse ja juubeliaasta lõpupidu „Pikalt tänavalt Pöörismäele“, slaidikavaga tutvustame Edgar Valteri lapsepõlve, noorusaega, karisid kunstnikuks kujunemise teel ja saavutusi raamatukunsti vallas. (<https://lib.werro.ee/component/jem/event/335-naituse-lopupidu>)
- Alates 9. detsembrist on lugemissaalis avatud talvine meistrituba: võimalus meisterdada paberist kaunistusi ja jõuluehteid.
- 14. detsembril kell 11 lugemissaalis lasteraamatukogu jututeatri etendus „Kass jõuluvanaks“.

LASTEOSAKONNA NÄITUSED

- 7. detsembrini Tähesaalis maalinäitus „Raamideta Edgar Valter“.
- 13. detsembrist 31. jaanuarini 2020 Tähesaalis noorte suvise maalilaagri näitus „Suvevalgus südatalvel“.
- 27. novembrist 31. jaanuarini 2020 kojulaenukluse klaaskapis käsitöömeister Lolita Kitsiku näitus „Inspiratsioon meistritelt“.

Kui soovite tutvuda joogaharjutustega ja nende mõjuga tervisele, siis

olete oodatud
Holger Oidjärve uue raamatu
UMAJOOGA JA TERVISEABI
tutvustusele

AEG
KOHT

22. novembril kell 17
Võrumaa Keskraamatukogu
konverentsisaalis

TULEKUL

Vana-Võromaa keraamikute ühisnäitus „Rutiin või rituaal?“

23.11.19–12.01.20

Vana-Võromaa Kultuurikojas, Katariina allee 11
Näituse avamispidu toimub 22.11 kell 18

VANA-VÕROMAA
KULTUURIKODA
KATARIINA ALLEE II, VÕRU

Käsitöökeraamika on midagi mõnusat ja intiimset – seotud söömise ja koduste toimetuste ning puhkehetkedega, pere ja lähedaste sõpradega. Keraamika on kodusoojuse osa. Igapäevased asjad on kasutaja nägu ja tegu. Isikupärane keraamika toob meeled ja mõtted käesolevasse hetkesse ning muudab igapäevased toimetused mõtestatud rituaaliks.

Eesti Kunstiakadeemia keraamikaosakonna emeriitprofessor Leo Rohlin on öelnud: „Hea tarbevorm, olgu selleks siis tarbenõu või vaas, väärib samasugust lugupidamist nagu vabakunsti piirimail hõljuv taies. Seninähtu põhjal on just Kagu-Eesti keraamikud suutnud mitte ainult järgida, vaid ka uuendada ja isikupärastada sealset saviesemete valmistamise traditsiooni ning säilitada savi kui materjali võlu.“

Vana-Võromaa keraamikute esimesel ühisnäitusel „Rutiin või rituaal?“ osalevad savisepad Aivar Rumvolt, Helemall Maask, Karmen Kevvai, Krista Nagel, Meelis Krigul, Signe Krigul ja Urve Konksi.

Lisaks väljapanekule on külastajal võimalus vaadata filmi kunstnike tegemistest.

Aasta viimasel näitusel Vana-Võromaa kultuurikoja ruumides saavad huvilised ka ise näpud saviseks teha mitmel erineval moel. Näituse ajal on võimalik keraamikute teoseid osta.

Täpsem info töötubade kohta on meie kodulehel:

www.vorumuseum.ee

Kuraator: Jana Huul

Kaaskuraator: Urve Konksi

Näituse kujundaja: Jane Ansmann

Näituse mentor: Leo Rohlin

Filmi autor: Lauri Nagel

Näitust toetab Eesti Kultuurkapital.

Info ja laudade broneerimine 7858 588

Kultuurikava detsember
7. detsember 21:00

EDDIE DOVE BAND
(RIIA)

14. DETSEMBER 21:00
LIIS MÄESALU JA TARVO VALM
"ÕHUS ON ÕRNUS" PLAADIESITLUS

DETSEMBER STEDINGU KOHVİKUS

05 NELJAPÄEV / 19:00 / TASUTA
STEDINGU STROOFID

Esineb Tartu luulerühmitus Kirjanike Jõusaal, mille liikmed on Janar Sarapu, Kristel Rebane ja Jane Rähn.

12 NELJAPÄEV / 19:00 / OSALUSPANUS
STEDINGU TANTSUTUBA

Tantsuõhtute sari, kus saab elava muusika saatel tantsida vanu külapidude tantse. Sannud õpetab kohapeal selgeks tantsuõpetaja ja muusik Kadri Lepasson.

20 REEDE / 20:00 / PILET 5€
VÕRU JAZZIKLUBI LIVE

Josmarine vokaal ja looming on pärit džässist ja souli piirimaist, piiludes aegajalt ka bluusi ja hip-hopi maastikele.

f STEDINGUMAJA KREUTZWALDI 15, VÕRU

Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumis
detsembris 2019
K - P 10-17

NÄITUS

näputüüselts

KÄSITÖÖ RADADEL

KREUTZWALDI MÄLESTUSPÄEV
14. detsembril 2019 kell 14

Antakse kätte Kreutzwaldi mälestusmedal ja stipendium
Rein Veidemann „Eesti kirjanduskultuuri eepiline algus – piibel ja „Kalevipoeg““
Küünalde süütamine mälestussamba juures

Olete oodatud!

Dr. Fr. R. Kreutzwaldi

Olete oodatud
28. novembril kell 12.00
Lõuna-Eesti Haiglas
toimuval seminarile

11.45–12.00
Kogunemine. Kohvilaud

12.00–12.45
„Ajugümnaastika on tõhus trenn“ – mäluetreener Anu Joonuks

12.45–13.00
„Hea on olla vabatahtlik!“ – vabatahtlike koordinaator Võru maakonnas Laura-Elisa Kägra

13.00–13.30
Huvilistele ringkäik haiglas

Seminar toimub Lõuna-Eesti Haigla III korruse C-korpuse saalis.
Palume eelnevalt registreerida kuni 25.11 telefonil 786 8501 või e-postil ave.abel@leh.ee

Üritus on mõeldud senioritele!
Üritus on tasuta!

Õnnitleme novembrikuu juubilare!

95 Loreida Mürk	Aarne Käpa Mardu Hallop
90 Eevi Nieländer Asta Klais Ina Trolla Endla Treier	75 Heli Harak Malle Rabbini Veevi Hõrak Laine Ruitlane Liudmila Voronina Ando Hagel Väino Rammul Paul Kirchberg
85 Milda Pavel Laine Reiter Anastasia Karba Milvi Tuvikene Silvia Kelt Linda Tammemägi Laine Liksman Heino Mandel	70 Aino Saks Ene Simmul Maimu Org Vappu Muts Kaja Ilves Ülo Lang Märt Mandel Rait Jõgeva Mart Harak Aavo Saaremäe Peep Siimsaare
80 Leili Vent Laili Marjak Elvi Mürk Helgi Lätt Ants Saarts	

*Detsembrikuu juubilaridel, kes ei soovi äramärkimist ajalehes, palume sellest teada anda 1. detsembriks tel 785 0914 ja/või sirje.randver@voru.ee.
*Võru linnas oli 1.11.2019 seisuga 11 793 elanikku, neist mehi 5289 ja naisi 6504.

KIRIKUTEATED

EELK Võru Katariina Kogudus Võru Katariina kirik (Jüri 9)

24.11 kell 11 Kirikuaasta lõpp, igavikupühapäev

01.12 kell 11 1. advent, kirikuaasta algus.

Laulab Võru Muusikaooli lastekoor Ritsik

08.12 kell 11 2. advent. Solist Varje Kukk.

Võru Päevakeskuse Heatuju ringi lauljad

15.12 kell 11 3. advent.
Jõulurahu väljakuulutamise linnapea Anti Allase poolt. Laulab Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi segakoor

22.12 kell 11 4. advent

24.12 kell 16 Püha jõuluõhtu I

kell 18 Püha jõuluõhtu II

25.12 kell 11 I jõulupüha
kell 18 I jõulupüha õhtune lit. j.t.

31.12 kell 16 Vana aasta ärasaatmine
kell 23.30 Aastavahetuse lit. j.t.
01.01 kell 11 Uus aasta AD 2020

Laste pühapäevakool (Tartu 42)
30.11 ja 14.12 kell 10

Info tel: 515 6463

VÕRU KANNEL Live 13, Võru

**Kultuurisündmused
NOVEMBER**

22. novembril kell 19
TÖNIS NIINEMETSA grow-up comedy „THE KID”
Teatrisaalis.
Piletid 18.50 ja 16.50 € müügil Võru Kaandle kassas ja Piletilevis.
Fakt on see, et me kõik oleme kellegi lapsed.
Samas on paljudel endil juba lapsed. Mõned plaanivad
millalgi lapsi saada. Paljud arvavad, et ei iial!

23. novembril kell 14
uute lüõtspillilugude konkursi
„UMMAMUUDU LUGU” finaalkontsert
Teatrisaalis.

24. novembril kell 14
ansambli VANNAMUUDU 20. aastapäeva kontsert
Kontserdisaalis. Tasuta.

27. novembril kell 19
Komöödiateatri etendus „PIMEKOHTING”
Teatrisaalis. Piletid 16 ja 18 € müügil Kandle kassas,
Piletimaailmas ja Piletilevis.
Näitlejad Marika Korolev ja Henrik Normann vahetavad käigupealt
kostüüme ja parukaid ning astuvad üles kaheteistkümnes eri rollis.

AINUKORDUS

24. novembril
2019
kell 19
Võru Kandles

Koreograafia: Maria Uppin
ja Marie Pullerits
Muusika: Sander Saarmets
Valguskujundus: Ants Kurist
Szenograafia: Kaia Tungal
Laval: Haldi Kasak, Kadri Sirel,
Valeria Januskevits, Maria Uppin
ja Marie Pullerits

Pilet 8 € müügil Kandle kassas
www.vorukannel.ee

tantsuagentuur.ee

II.II.2019–5.I.2020
MAALINÄITUS
VÕRU LINNAGALERIIS

**VÄRV
KONELEB**

KONRAD
MÄGI
ATELJEE
SELTS

Liiva 13 Võru
Võru Kannel
E-R 12–19
Tasuta

**VÕRU
LINNA-
GALERII**

VÕRU KANDLES
JÕUL ja KONTSERDID

01.12
kell 18
JõuluDuur:
Evelin Samuel-Randvere
Johan Randvere (klaver)
Marten Altrov (klarnet)

10.12
kell 19
**Noorkuu
& Maltised**

17.12
kell 19
**Rein Rannap - Silvia Ilves
Birgit Sarrap - Ott Lepland
Laul katab maad**

18.12
kell 18
**Võru Muusikakooli
jõulukontsert**

22.12
kell 16
Jõulukontsert
Segakoorid Hilaro ja Tervis
Räpina Kammerkoor, Kait Tamra

23.12
kell 19
**Kaunimate Aastate
Vennaskond
Kaunimad jõulud**

26.12
kell 19
**Estonian Voices
Jõul ja laul**

Piletid Võru Kandle kassast! www.vorukannel.ee

RAKVERE TEATER 80

Anton Tšehhov
ONU VANJA
Stseenid maaelust

E, 9. detsembril kell 19 **Võru Kandles**

rakvereteater.ee piletimaailm.com 32 95 444

ASTRID LINDGREN
PÖIALPOISS NILS KARLSSON

Tõlkija ÜLLE KIIVET
DRAMATURG-LAVASTAJA KAIDO RANNIK
KUNSTNIK TRIIN SIMSON
MUUSIKALINE KUJUNDAJA ANDRES VAGO
VALGUSKUNSTNIK MARTIN MEELANDI
OSADES KRISTO TOOTS JA MART TOOME

**VÕRU
KULTUURIKESKUSES
KANNEL**

N 5. detsembril
kell 11 ja kell 13

www.salm.ee www.miksteater.ee